

DEELVISIE GROEN EN BOMEN

ONDERDEEL VAN DE OMGEVINGSVISIE MAASDRIEL

Augustus 2019

COLOFON

Datum

Augustus 2019

Projectteam

Gemeente Maasdriel

Cok van Zanten

Eva van Stralendorff

En met medewerking van:

Wim Peters, Hans van Hooft, Henk Kooiman, Roel Peters,
Rob Postelman, Margreet Stolk en Hans de Kort.

Bomenwacht Nederland

Susanne Driessen

Arie Lakerveld

Josien Durieux

Marijn Tijdens

Jildou Eringa

Foto's

Gemeente Maasdriel

INHOUD

1. Inleiding.....	5
1.1 Aanleiding	5
<i>Deelvisie op groen en bomen.....</i>	<i>5</i>
<i>Waarom een Omgevingsvisie?.....</i>	<i>5</i>
<i>Deelvisie Groen en Bomen.....</i>	<i>5</i>
1.2 Uitgangspunten voor de toekomst	6
<i>Bestuursakkoord 2018</i>	<i>6</i>
1.3 Hoe is de Deelvisie Groen en Bomen tot stand gekomen?	7
<i>Werkgroep.....</i>	<i>7</i>
<i>Consultatie</i>	<i>7</i>
1.4 Voor wie is de visie opgesteld?	7
1.5 Leeswijzer	7
 2. Identiteit	 8
2.1 Algemeen.....	8
<i>Imago.....</i>	<i>9</i>
2.2 waarden.....	10
2.3 Deelgebieden	11
<i>Stroomruggen, oeverwallen en komgronden</i>	<i>11</i>
<i>Rivieren, dijken en uiterwaarden.....</i>	<i>11</i>
<i>2 Hoofdclusters</i>	<i>12</i>
<i>6 functiegebieden/structuurelementen.....</i>	<i>12</i>
2.4 Bomen	14
<i>Bomen in het buitengebied.....</i>	<i>14</i>
<i>Bomen in de kernen</i>	<i>14</i>
<i>Functies en statusindelingen van bomen</i>	<i>14</i>
<i>Bescherming van bomen.....</i>	<i>17</i>
<i>Karakteristieken van de verschillende dorpen aan de hand van bomen</i>	<i>17</i>
2.5 Perspectief.....	17
 3. Context	 18
3.1 Beleidsuitgangspunten.....	18
<i>Kaders uit wetgeving en beleid.....</i>	<i>18</i>
<i>Het belang van groen en bomen</i>	<i>18</i>
3.2 Bomen en groen in gemeente Maasdriel	20
<i>Algemene cijfers.....</i>	<i>20</i>
<i>Het huidige bomenbestand</i>	<i>20</i>
<i>Het huidige groenbestand.....</i>	<i>20</i>

3.3 Trends en ontwikkelingen voor de fysieke leefomgeving.....	21
Bestuursakkoord 2018-2022	21
Provincie Gelderland.....	22
3.4 Ruimtelijke opgaven	22
Verbanden groen met andere disciplines	22
Vergroening van de omgeving	23
4. Visie en doelstellingen	24
4.1 Visie.....	25
4.2 Doelstellingen.....	25
4.3 Visiekaart.....	27
5. Uitvoering	28
5.1 Kaders voor implementatie	28
Instrumenten voor beleidsuitvoering.....	28
5.2 Implementatie van de Omgevingsvisie	28
Omgevingsprogramma	28
Omgevingsplan - onderdeel groen en bomen	31
Overzicht hoofdlijnen ambities, regels en richtlijnen per beleidsstatus groen.....	32
Bijlagen.....	33
Bijlage A Verslag bewonersavond groen en bomen Maasdriel, 11 juni 2019.....	33
Bijlage B Bomen en boomstructuren Maasdriel	33
Bijlage C Beleidskaders Maasdriel.....	33
Bijlage D Analyse beheergegevens groen en bomen Maasdriel	33
Bijlage E Visiekaart groen en bomen Maasdriel.....	33

Foto 1.1 Knotwilgen beheerd als 'overige structuurbomen', Nieuwekade Ammerzoden.

Foto 1.2 Waardevolle boom, Molenstraat Hedel.

1. INLEIDING

1.1 AANLEIDING

Deelvisie op groen en bomen

Het vorige beleidsdocument voor groen en bomen (Groen- en bomenbeleidsplan) is in 2011 vastgesteld. Hoewel de visie en de diverse uitgangspunten voor een groot deel nog gelden, was er behoefte aan een actualisatie. Hierbij is er voor gekozen niet nog opnieuw een beleidsplan op te stellen, maar vooruitlopend op de inwerkingtreding van de Omgevingswet een integrale deelvisie op groen en bomen te formuleren, die in zijn geheel kan worden opgenomen in en afgestemd op de gemeentelijke Omgevingsvisie, die de gemeentelijke organisatie samen met buurgemeente Zaltbommel aan het voorbereiden is.

Waarom een Omgevingsvisie?

In 2016 is de Omgevingswet vastgesteld, maar nog niet in werking getreden. Dit zal binnenkort gebeuren. Onder de Omgevingswet is het voor provincies en gemeenten verplicht om een Omgevingsvisie op te stellen. Dit is een integrale beschrijving op hoofdlijnen van al het beleid voor de fysieke leefomgeving, gericht op de lange termijn, en gericht op doelen voor de uiteindelijke staat van die fysieke leefomgeving. De nieuwe gemeentelijke Omgevingsvisie mag geen optelsom zijn van de bestaande beleidsvisies van de diverse domeinen (zoals bouw, water en riool, erfgoed, wegen, geur, groen en bomen, etc.). Om dit ook daadwerkelijk goed vorm te geven, vindt er een integrale afweging plaats in de Omgevingsvisie, waarbij de diverse thema's en disciplines binnen de fysieke leefomgeving op elkaar afgestemd worden en het beleid daarmee ook overzichtelijker wordt.

De Omgevingsvisie is allereerst een politiek-bestuurlijk instrument. De visie en eventuele uitwerking die in de Omgevingsvisie wordt vastgelegd bindt alleen de gemeente.

Deelvisie Groen en Bomen

Voorliggend document omvat de deelvisie van gemeente Maasdriel op de groenvoorzieningen en bomen op haar grondgebied. Bij de formulering zijn de raakvlakken met andere domeinen verkend en waar nodig zijn gezamenlijke thema's afgestemd.

In de regeling voor de Omgevingsvisie in de Omgevingswet (afdeling 3.1) zijn geen vereisten voor inhoud en vorm van de Omgevingsvisie neergelegd. Ook is niet vastgelegd welke onderwerpen de revue moeten passeren. Enkel dat de visie het volgende moet bevatten (artikel 3.2):

- Een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysiek leefomgeving
- De hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, beheer, bescherming en behoud van het grondgebied
- De hoofdzaken van het te voeren integrale beleid voor de fysieke leefomgeving.

Oftewel: **wat** is er in de fysieke leefomgeving, met **welke kwaliteit**, wat gebeurt er aan **ontwikkeling** en **instandhouding**, en **welke doelen** worden nagestreefd, op welke manier?

Omgevingsplan

De Omgevingsvisie biedt een beleidsmatig kader voor een ander nieuw instrument onder de Omgevingswet: het Omgevingsplan, waarin de gemeentelijke regels voor de fysieke leefomgeving op basis van de Omgevingsvisie worden neergelegd. Deze regels gelden voor zowel de gemeente, inwoners als derden (alle gebruikers van de fysieke leefomgeving).

Omgevingsprogramma

Onder de Omgevingswet wordt nog een nieuw instrument geïntroduceerd: het Omgevingsprogramma. Per thema, gebied of combinatie daarvan kan het strategische beleid in de Omgevingsvisie op tactisch en operationeel niveau in een programma worden uitgewerkt. Deze programma's zullen in de plaats komen van de beleidsnota's die we tot nu toe hebben opgesteld.

De integrale afweging vindt plaats in de Omgevingsvisie. Ook wordt daar de verbinding gelegd tussen de verschillende beleidsvelden. Dit betekent voor de gemeentelijke organisatie dat we nu en in de toekomst integraal moeten werken en de verbinding moeten blijven leggen.

Doordat we onze langetermijnvisie nu al vastleggen in een Omgevingsvisie lopen we vooruit op de inwerkingtreding van de Omgevingswet. We willen namelijk goed voorbereid zijn op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt. De Omgevingswet vraagt om een heel andere werk- en denkwijze van overheden, inwoners en bedrijven. 'Open', 'samenhangend', 'flexibel', 'uitnodigend' en 'innovatief' zijn daarbij de kernwoorden. De grondhouding is 'ja, mits en niet 'nee, tenzij'. Dat willen we bereiken door minder en overzichtelijke regels, meer ruimte voor initiatieven en lokaal maatwerk en het geven en vragen van vertrouwen. Deze houding en werkwijze zal ook nu al -vooruitlopend op het nieuwe stelsel- maximaal worden ingezet. Mocht er aanleiding zijn om de Omgevingsvisie aan te passen, dan kan dat. Het is een dynamisch document.

1.2 UITGANGSPUNTEN VOOR DE TOEKOMST

Bestuursakkoord 2018

In het Bestuursakkoord 2018-2022 zijn onder het motto 'Samen werken aan een krachtig Maasdriel' de onderwerpen vastgelegd waar opgaven verwacht worden.

"De openbare ruimte is een belangrijke factor voor fijn en veilig wonen en leven. Een prettige woon- en leefomgeving is mooi, schoon, veilig en groen. Groen heeft daarbij vooral een zwaartepunt tussen de kernen, in het landschap van het buitengebied (hier wordt in het hoofdstuk Identiteit verder op ingegaan). De kwaliteiten van deze open, groene ruimte moeten gehandhaafd blijven.

Het kwaliteitsniveau van het onderhoud van het groen en de wegen is de laatste jaren als gevolg van de crisis omlaag gebracht. Als de economische ontwikkelingen dat toestaan, brengen we het onderhoudsniveau weer naar een hoger peil.

We richten de openbare ruimte 'beweegvriendelijk' in. Zo houden we rekening met de mogelijkheden voor wandelen, fietsen en hardlopen. Hiermee draagt de gemeente bij aan meer bewegen en zo lang als mogelijk fit en vitaal blijven.

Met een meer klimaatbestendige inrichting van de openbare ruimte dragen we bij aan het verminderen van de negatieve gevolgen van het veranderende klimaat (droogte en hitte afgewisseld met hevige buiten). Voorbeelden hiervan zijn de aanleg van vijvers, de vormgeving van (verhoogde) trottoirs en het gebruik van waterdoorlatende tegels, waar dat mogelijk is."

In deze Omgevingsvisie worden de uitgangspunten van het bestuursakkoord verder doorvertaald naar een visie voor groen en bomen in gemeente Maasdriel, met daarbij doelstellingen en opgaven. Vervolgens worden die verder uitgewerkt op tactisch en operationeel niveau, in Omgevingsprogramma's en het Omgevingsplan.

1.3 HOE IS DE DEELVISIE GROEN EN BOMEN TOT STAND GEKOMEN?

Werkgroep

Vanuit een integrale gemeentelijke werkgroep is een begin gemaakt met het verzamelen van alle relevante ingrediënten voor een gezamenlijke deelvisie voor de fysieke leefomgeving. Vanuit de behoefte voor actualisatie van het beleid voor groen en bomen is voor dat thema een eerste invulling gegeven aan een nieuwe langetermijnvisie. Hieraan is samengewerkt vanuit diverse invalshoeken en disciplines binnen de gemeentelijke organisatie.

Consultatie

Binnen het traject om te komen tot een Deelvisie Groen en Bomen zijn zowel de raadscommissie Ruimte als een vertegenwoordiging van de diverse dorpsraden en bewoners geconsulteerd. Op een commissieavond (2 mei 2019) en tijdens een bewonersavond (11 juni 2019) zijn zij deelgenoot gemaakt van de diverse kaders en de huidige stand van zaken van het gemeentelijke groen en de bomen. Vanuit dat startpunt konden de aanwezigen reageren op voorgestelde ambities en doelstellingen, discussiëren over diverse stellingen en hun kijk daarop toelichten.

Van de bewoners/dorpsraden is ook gevraagd om per onderwerp op een kaart aan te geven waar dit speelt, en waar extra aandacht voor moet zijn. Een verslag van deze avond is opgenomen in *bijlage A*. De interactieve sessie ondervangt de noodzaak om deze deelvisie ter inzage te leggen.

1.4 VOOR WIE IS DE VISIE OPGESTELD?

Deze visie gaat over de groene fysieke leefomgeving van gemeente Maasdriel met een bredere kijk op de Bommelerwaard met buurgemeente Zaltbommel. Daarmee raakt het alle bewoners, organisaties en verenigingen, gebruikers, en ondernemers in deze regio. Voor hen is deze visie een inspiratie en een inkijk in de denk- en ontwikkelrichtingen van de gemeente Maasdriel.

Voor de gemeente Maasdriel zelf, haar medewerkers en de politiek, is de uiteindelijke visie daarnaast ook bindend.

1.5 LEESWIJZER

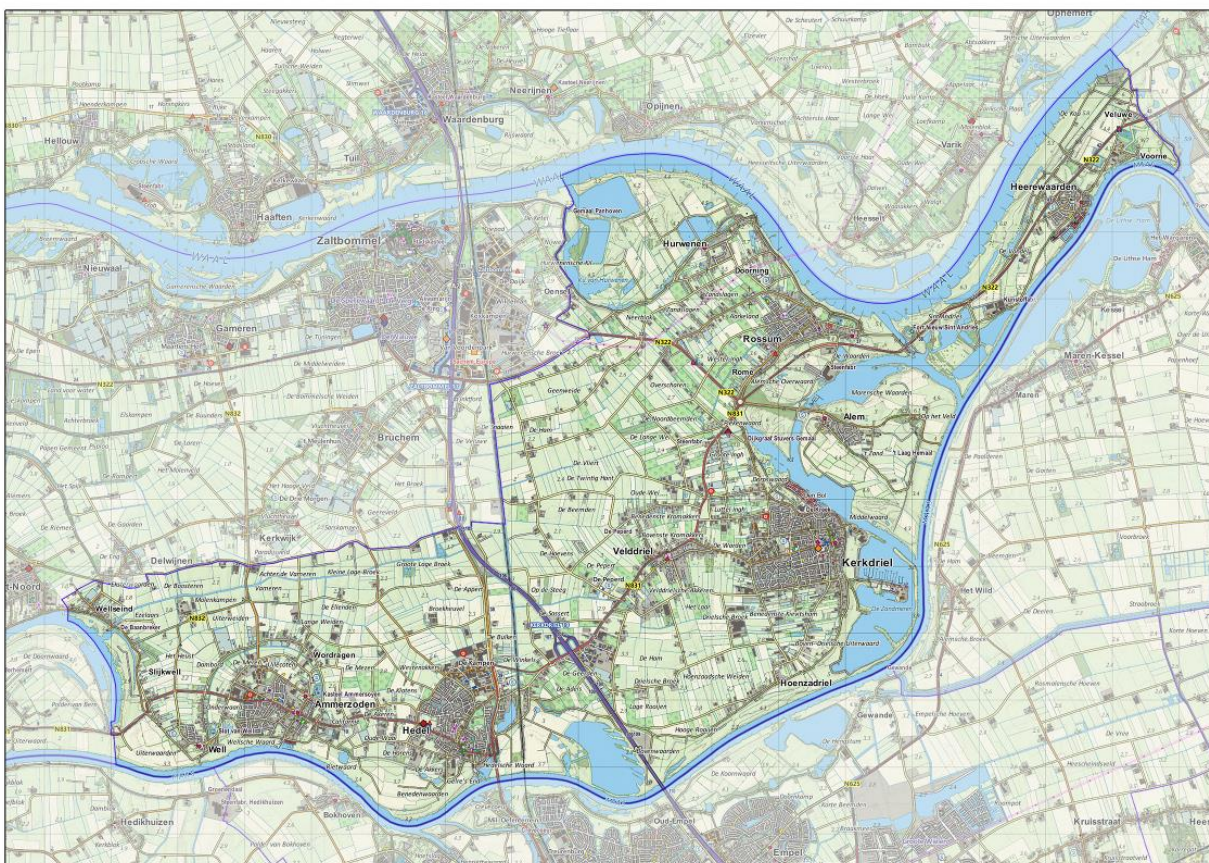
Het voorliggende document is de deelvisie voor groen en bomen, die in zijn geheel kan worden opgenomen in en afgestemd op de gemeentelijke Omgevingsvisie. Waar in dit document '(omgevings)visie op groen en bomen' wordt genoemd, betreft het de deelvisie voor groen en bomen. In dit document worden de volgende onderdelen beschreven:

2. IDENTITEIT

2.1 ALGEMEEN

De gemeente Maasdriel beslaat min of meer de zuidoostelijke helft van de Bommelerwaard. Het is een groen, open polderlandschap met 11 verspreid gelegen kernen, te weten: Alem, Ammerzoden, Hedel, Heerewaarden, Hoenzadriel, Hurwenen, Kerkdriel, Rossum, Velddriel, Well en Wellseind en de buurtschappen Wordragen en Slijkwell. Samen (op 1 januari 2019) goed voor 24.703 inwoners. De kernen verschillen in omvang, ruimtelijke opbouw en landschappelijke situering. Kerkdriel vormt met ruim 7.000 inwoners de grootste kern. Hoenzadriel is met nog geen 300 inwoners de kleinste kern.

Afbeelding 2.1 Topografische kaart van de gemeente.

Gestreckte esdorpen

In de kernen van de gemeente Maasdriel is de nederzettingvorm van het 'gestreckte esdorp' nog veelal herkenbaar aanwezig. Schematisch gezien bestonden de meeste kernen oorspronkelijk uit 2 of 3 evenwijdige assen in de lengterichting van de stroomrug. Soms was de ene as belangrijker dan de andere, bijvoorbeeld omdat de doorgaande weg ermee samenviel. De historische (lint)bebouwing in Ammerzoden (kasteel en omgeving), Heerewaarden, Kerkdriel, Rossum, Velddriel, Well en Wellseind worden gezien als waardevolle structuren.

Tweede Wereldoorlog

Tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn grote delen van de kernen in de gemeente Maasdriel verwoest. Na de oorlog vond wederopbouw plaats. Tot 1960 vond uitbreiding van de kernen voornamelijk plaats door verdichting en verlenging langs de bestaande bebouwingslinten.

Landschap

Het rivierenlandschap bestaat uit 2 krachtig stromende rivieren waar de natuur en recreatie veel ruimte hebben. De ruimte tussen de kernen van de gemeente Maasdriel kenmerkt zich door groen en openheid, de randen kennen natuurgebieden en de landbouw is mede drager van het landschap.

De rivieren hebben grote invloed gehad op het ontstaan van het landschap. De gemeente Maasdriel ligt voor een groot deel in de Bommelerwaard. Dit gebied is te karakteriseren als een open en weids agrarisch, cultuur- en rivierenlandschap, dat wordt gekenmerkt door bescheiden hoogteverschillen.

Land- en tuinbouw

Traditioneel kent Maasdriel een krachtige land- en tuinbouwsector. De teelten van zacht fruit, paddenstoelen en overige tuinbouwproducten zijn in Maasdriel van oudsher sterk aanwezig.

Historische elementen

Verspreid over de gemeente komen diverse elementen voor, die de ontwikkelingsgeschiedenis representeren, zoals de molens, een eendenkooi, dorpskades, Fort Sint Andries, nieuw fort Sint Andries, fort Voorne en Kasteel Ammersoyen en het slot van Well.

Imago

De gemeente Maasdriel is een landelijke gemeente met veel ruimte en waardevolle (natuur)landschappen, zeker in vergelijking met de nabijgelegen grootstedelijke regio's. Mensen vinden in Maasdriel ontspanning, recreatie en rust. De dragers hiervoor zijn de fraaie en gevarieerde landschappen, met zowel hoge landschappelijke, ecologische als cultuurhistorische waarden. Maasdriel mag dan ook met recht worden getypeerd als de 'Smaragd' tussen Maas en Waal'.

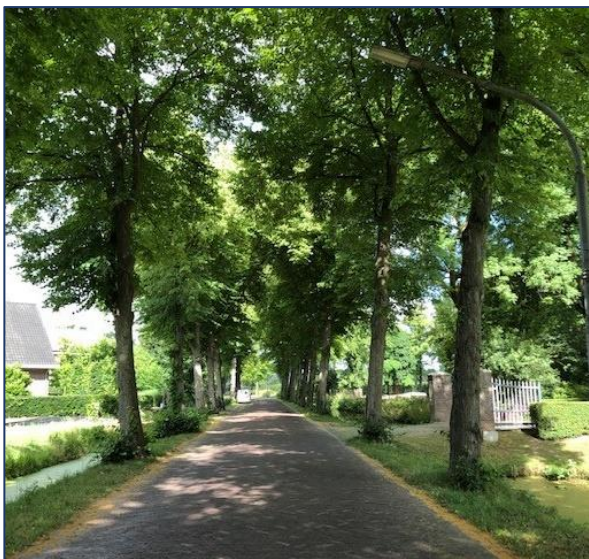

Foto 2.1 Boomstructuur, Slotselaan Rossum.

Foto 2.2 Slot van Well.

2.2 WAARDEN

Gemeente Maasdriel kent de volgende waarden:

- **Samenhang met de rivier.** Met name de samenhang met de rivier(dijk) is bijzonder karakteristiek in Well, Rossum en Heerewaarden.
- **Waarde voor weidevogels.** Het open rivierenlandschap heeft waarden voor weidevogels. Ook delen van de uiterwaarden van de Maas zijn voor enkele vogelsoorten (onder meer de gans) waardevol (als overwinteringsplaats).
- **Ecologische waarden.** Er komen in Maasdriel gebieden voor met ecologische waarden in uiterwaarden en in komgronden. Ecologisch bestaat tussen deze gebieden geen wezenlijke samenhang. Enkele van deze gebieden hebben nog een redelijk oorspronkelijk karakter behouden.
- **Strategische ligging.** Maasdriel heeft een bijzonder strategische ligging. De gemeente is namelijk gesitueerd aan (de) drie belangrijk(st)e vervoersassen van Nederland: de snelweg A2, die van noord naar zuid heel Nederland doorkruist, en de rivieren Maas en Waal.
- **Recreatieve waarden.** De gemeente kent een aantal belangrijke recreatieve waarden, zoals het natuurontwikkelingsgebied Fort Sint Andries met het bezoekerscentrum in Heerewaarden, het kasteel Ammersoyen en het gebied rond de ruïne kerk in Ammerzoden als toeristische trekpleisters. Voor fietsers biedt de gemeente fietsroutes langs de Maas en Waal. Bovendien is de gemeente aangesloten op het fietsroutenetwerk (knooppuntennetwerk).
- **Het contrast tussen stroomruggen en komgronden.** Op structuurniveau is het landschappelijk contrast tussen de stroomruggen en de komgebieden zeer waardevol. Open zones van voldoende omvang voorkomen dat de clusters aan elkaar groeien. Tevens verbinden deze open zones de landschappelijke eenheden (buitendijks gebied en open komgronden) met elkaar.
- **Ruimtelijke variatie tussen buurten, wijken en kernen.** De duidelijke structuur en de variatie van verschillende buurten en wijken in de kernen is in de structuurvisie aangewezen als waardevolle eigenschap die behouden dient te blijven en waar mogelijk versterkt kan worden.

Foto 2.3 Ecologisch bermbeheer buiten de bebouwde kom, Spiegelenburgseweg Velddriel.

Foto 2.4 Dijktafud aan de Berm (ecologisch beheer door het waterschap).

2.3 DEELGEBIEDEN

Stroomruggen, oeverwallen en komgronden

Het landschap heeft een eigen karakteristiek met open kommen, dichter bebouwde oeverwallen, oude nederzettingen, aantrekkelijke rivierkanten met dijken en uiterwaarden. Het rivierenlandschap wordt gekenmerkt door stroomruggen, oeverwallen, komgronden en uiterwaarden. Dichter bij de rivier liggen zavelige oeverwallen, wanneer de rivier zich verlegd blijven deze hoger gelegen stroomruggen achter. Verder van de rivier af liggen de zware kleigronden van de kom.

Onderwerp	Stroomruggen en oeverwallen	Komgronden
Bodem	Vruchtbare, kalkrijke grond.	Kleigrond.
Ligging	Hoger gelegen dan komgronden.	Lager gelegen en door klink neemt het hoogteverschil met de oeverwallen verder toe.
Landschappelijke inrichting	Percelen met onregelmatige vormen, evenwijdig gelegen aan de rivier. Herkenbare oeverwallen zijn bijvoorbeeld te vinden aan de buitenzijde van de meander van Ammerzoden en de oeverwal bij Hoenzadriel.	Rationele strokenverkaveling. Gave komgronden zijn bijvoorbeeld Het Drielse Broek en De Vliert.
Landgebruik	Intensiever gebruikt: hoge bebouwingsdichtheid en fruitteelt, glastuinbouw en paddenstoelteelt. Kassen verspreid en in dichte linten.	Open landschap met losse boerderijen en uitgestrekte akkers en weilanden. Toename van het aantal boomgaarden.
Bomen en groen	Weinig ruimte voor bomen in de historische kernen, afgezien van de centrale pleinen. Op enkele plekken zijn historische bomenlanen aanwezig. De naoorlogse uitbreidingswijken zijn ruimer van opzet met naar verhouding meer bomen. In hoofdzaak soorten als linden, eiken en esdoorns.	Geringe hoeveelheid bomen. In het landschap treffen we voornamelijk enkele populieren- en essenrijen aan samen met de particuliere bomen, zoals essen, populieren, wilgen en walnoten. Langs de wegen staat niet altijd laanbeplanting.

Tabel 2.1 Eigenschappen van de verschillende gebieden.

Rivieren, dijken en uiterwaarden

De Maas en Waal stromen door de gemeente Maasdriel. De waterstand van deze rivieren heeft sterke invloed op de waterhuishouding van de bodem. In natte perioden kan kwel optreden (het opstijgen van water), in droge perioden drainage (het wegtrekken van water). Dit leidt binnendijs in droge perioden, vooral dichtbij de rivier, tot lage grondwaterstanden en droogvallende sloten. Dit is met name het geval in Alem. In droge perioden worden sloten door middel van het inlaten van water vanuit de Maas op peil gehouden.

Kenmerkend voor de meeste kernen is de directe relatie met de dijkzone en het buitendijkse gebied. Met name de samenhang met de rivier(dijk) is bijzonder karakteristiek in Well, Rossum en Heerewaarden.

2 Hoofdclusters

Gemeente Maasdriel vormt met 11 kernen en 2 buurtschappen een eenheid met verscheidenheid. Dit vertaalt zich in 2 hoofdclusters met voorzieningen met daarnaast in de andere kernen de focus op wonen in rust, ruimte en groen. De hoofdclusters zijn:

- Kerkdriel/Velddriel.
- Hedel/Ammerzoden.

6 functiegebieden/structurelementen

Vanuit het Integrale Beheer Openbare Ruimte (IBOR) zijn 6 verschillende functies voor gebieden aangeduid. Hierop is het beheer van de openbare ruimte afgestemd. Deze zogenaamde structurelementen zijn:

- **Centra:** Hieronder vallen voorzieningen zoals winkels op gemeentelijk niveau, horeca en historische of toeristische gebieden. Onder centra vallen belangrijke plaatsen binnen de dorpen. Ook begraafplaatsen worden beheerd op hetzelfde niveau als de centrumgebieden.
- **Hoofdwegen:** De hoofdwegen hebben een verkeersfunctie en een ontsluitingsfunctie op gemeentelijk en buurtverstijgend niveau. Deze routes vormen de verbinding tussen wijken, kernen en functies. De hoofdstructuur is van belang voor de oriëntatie in de gemeente.
- **Woongebieden:** Alle woongebieden bevinden zich binnen de bebouwde kom. Hiertoe worden ook de verharding, groen en speelplaatsen, wijk- en buurtparken en de watergangen gerekend.
- **Bedrijventerreinen:** Op bedrijventerreinen staat de functie werken centraal. De bedrijventerreinen bestaan uit industrie, (groot)handelsbedrijven en kantoren.
- **Parken en grote groengebieden:** Hiertoe behoren de groen- en recreatiegebieden op gemeentelijk en buurtverstijgend niveau. Aanvullend worden ook de zandmeren en de recreatiegebieden buiten de bebouwde kom tot de parken en grote groengebieden gerekend.
- **Buitengebied:** Het landelijk gebied buiten de bebouwde kom wordt aangeduid als buitengebied. Het buitengebied heeft een overwegend agrarisch of natuurlijk karakter.

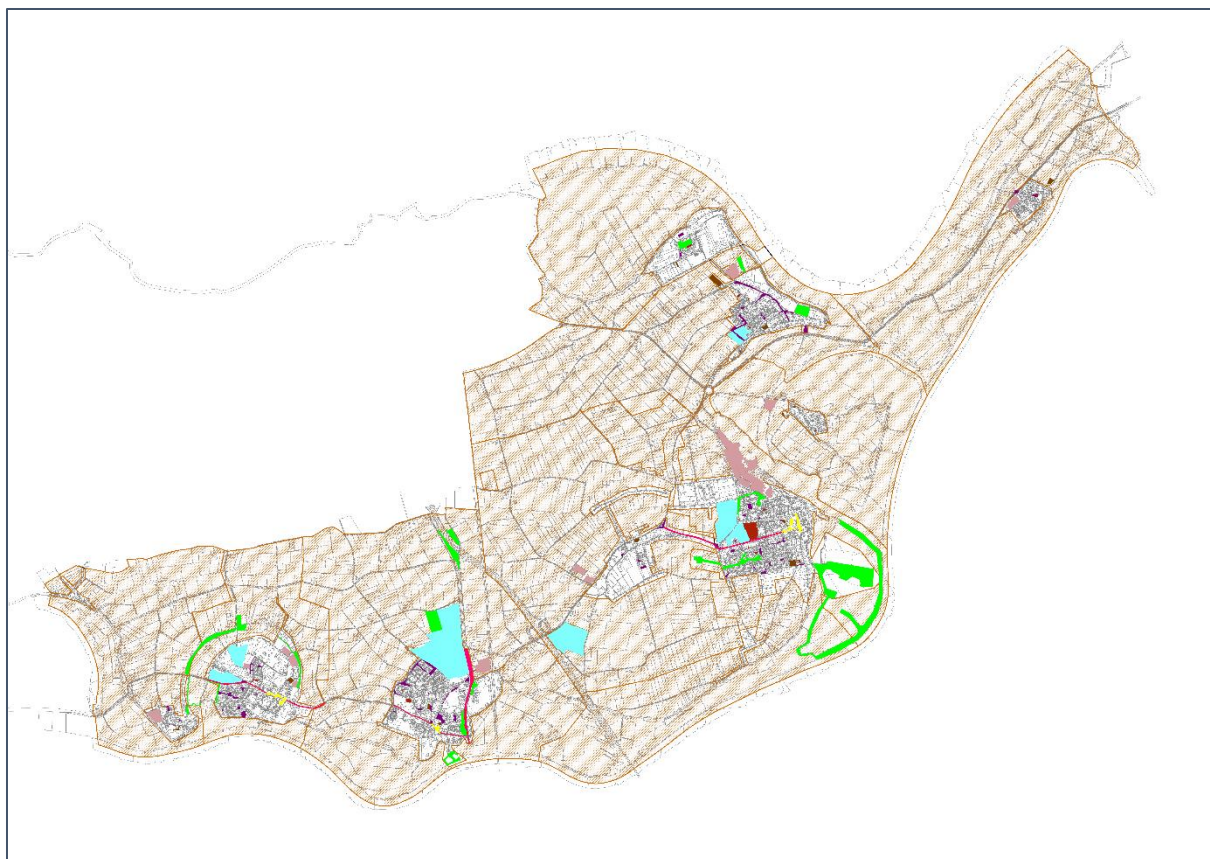
Op de volgende pagina staan structurelementen op kaart weergegeven.

Foto 2.5 Woongebied, Nederlandstraat Kerkdriel.

Foto 2.6 Hoofdweg: N322 richting Heerewaarden.

Afbeelding 2.2 Kaart met structurelementen binnen de gemeente.

Legenda:

	Centra
	Begraafplaatsen
	Hoofdwegen
	Woongebieden
	Speeltuinen
	Bedrijventerreinen
	Parken en grote groengebieden
	Sportterreinen
	Buitengebied

2.4 BOMEN

Rijen van essen, populieren en wilgen in het buitengebied en groepjes monumentale kastanjes, eiken en lindes binnen de kernen zijn voorbeelden van karakteristieke bomen in de gemeente Maasdriel. Deze boombeplantingen zijn de basis van de groene structuur en dragen in belangrijke mate bij aan de kwaliteit van de buitenruimte.

Bomen in het buitengebied

De geringe hoeveelheid bomen zorgt voor een open landschap. Wanneer ze op de juiste plek staan, kunnen bomen in het buitengebied het open karakter en de structuur van het rivierenlandschap van de Bommelerwaard versterken. Voornamelijk enkele populieren- en essenrijen bepalen samen met de particuliere bomen, zoals essen, populieren, wilgen en walnoten, het beeld in het buitengebied. Een duidelijke boomstructuur die de wegen begeleidt is in het buitengebied niet overal aanwezig.

Bomen in de kernen

De historische kernen zijn vaak compact gebouwd en hebben daardoor weinig ruimte voor bomen. In de historische kernen zijn dan ook weinig bomen, afgezien van de centrale pleinen, waar vaak grote bomen het beeld bepalen. Binnen de kernen zijn op enkele plekken historische bomenlanen aanwezig, zoals de lindenstructuur langs de Slotselaan in Rossum. De naoorlogse uitbreidingswijken zijn ruimer van opzet. In deze uitbreidingswijken komen naar verhouding meer bomen voor dan in de centrumgebieden. In hoofdzaak worden soorten als lindes, esdoorns en eiken aangetroffen in de kernen. In de recent aangelegde nieuwbouwwijken is minder ruimte beschikbaar voor groene inrichting met bomen.

Functies en statusindelingen van bomen

Bomen vervullen een ruimtelijke functie door kenmerkende verkaveling-, wegen- en cultuurhistorische patronen zichtbaar te maken, daarnaast verbinden deze boomstructuren de dorpen onderling en de dorpen met het buitengebied.

Hoofdstructuren

De hoofdstructuur bestaat uit bomen en boomstructuren die van algemeen belang zijn voor de gehele gemeente. De boomstructuur dient als begeleidende structuur met een verbinding naar het buitengebied. De hoofdstructuur is duurzaam en heeft een hoge representatieve of ecologische waarde. De hoofdstructuur wordt gevormd door:

- Boomstructuren langs de belangrijkste wegen binnen de gemeente, die de kernen met elkaar of met het omringende landschap verbinden. Een verbinding met het landschap kan worden gevormd door een bomenrij die vanuit het landschap doorloopt binnen de kern.
- In centrumgebieden is vaak weinig ruimte voor bomen. Om toch een boomstructuur te kunnen handhaven of ontwikkelen zijn bomen op pleinen in de centrumgebieden van de dorpen erg waardevol.
- Leiboomstructuren binnen de kernen.

Foto 2.7 Hoofdstructuur, Veilingweg Hedel.

Foto 2.8 Hoofdstructuur, Molenachterdijk Well.

Nevenstructuren

De nevenstructuur is bepalend voor de ruimtelijke geleding van een wijk of kern en bestaat uit boomstructuren met een algemeen belang voor de bewoners. Ze hebben vaak een sterke relatie met het functioneren van de wijk/kern en de stedenbouwkundige opbouw. De nevenstructuur wordt gevormd door:

- De boomstructuren langs wijkontsluitingswegen binnen de kernen, langs watergangen en langzaam verkeer routes en wegen die buurten verbinden.
- Boomgroepen in het buitengebied.
- Bomen op de pleintjes, entrees in de woonwijken.

Foto 2.9 Nevenstructuur, Wordragensestraat Ammerzoden.

Foto 2.10 Nevenstructuur, Veerweg Alem.

Overige boomstructuren

Alle bomen die niet tot de hoofd-, nevenstructuur of de monumentale bomen behoren, maar wel een toegevoegde waarde hebben, worden aangeduid als overige boomstructuren. De toegevoegde waarde is gebaseerd op de volgende kenmerken:

- Bomen die vanwege hun cultuurhistorische waarde (knotbomen of fruitbomen langs wegen, leibomen in het centrum) belangrijk zijn voor de gemeente maar niet in een hoofd- of nevenstructuur terug komen.
- Bomen in woonstraten, op bedrijventerreinen en in het buitengebied die niet structuurbepalend zijn maar wel een bijzondere (beeldbepalende) waarde kunnen hebben voor omwonenden of passanten.

Foto 2.11 Overige structuur, Meester La Grostraat Ammerzoden.

Foto 2.12 Overige structuur, Stationsweg Hedel.

Monumentale bomen

Monumentale bomen zijn de belangrijkste bomen binnen de gemeente. De bomen hebben een hoge status vanwege, de leeftijd, de grootte of bijvoorbeeld de standplaats. De bomenstichting heeft in de gemeente Maasdriel 18 bomen aangewezen als monumentale bomen:

- 1 in Heerewaarden: Witte paardenkastanje
- 2 in Rossum: Tulpeboom en 1 Gewone plataan.
- 2 tussen Rossum en Hurwenen: Hollandse linde en Bruine beuk
- 4 in Hurwenen: 2 Oosterse platanen, een Gewone plataan en een Bruine beuk
- 3 in Ammerzoden: Oosterse plataan, Treurbeuk en Venijnboom.
- 5 in Well: Schietwilg, Treurwilg, Treures, Gewone plataan en Bruine beuk
- 1 in Wellseind: Gewone walnoot.

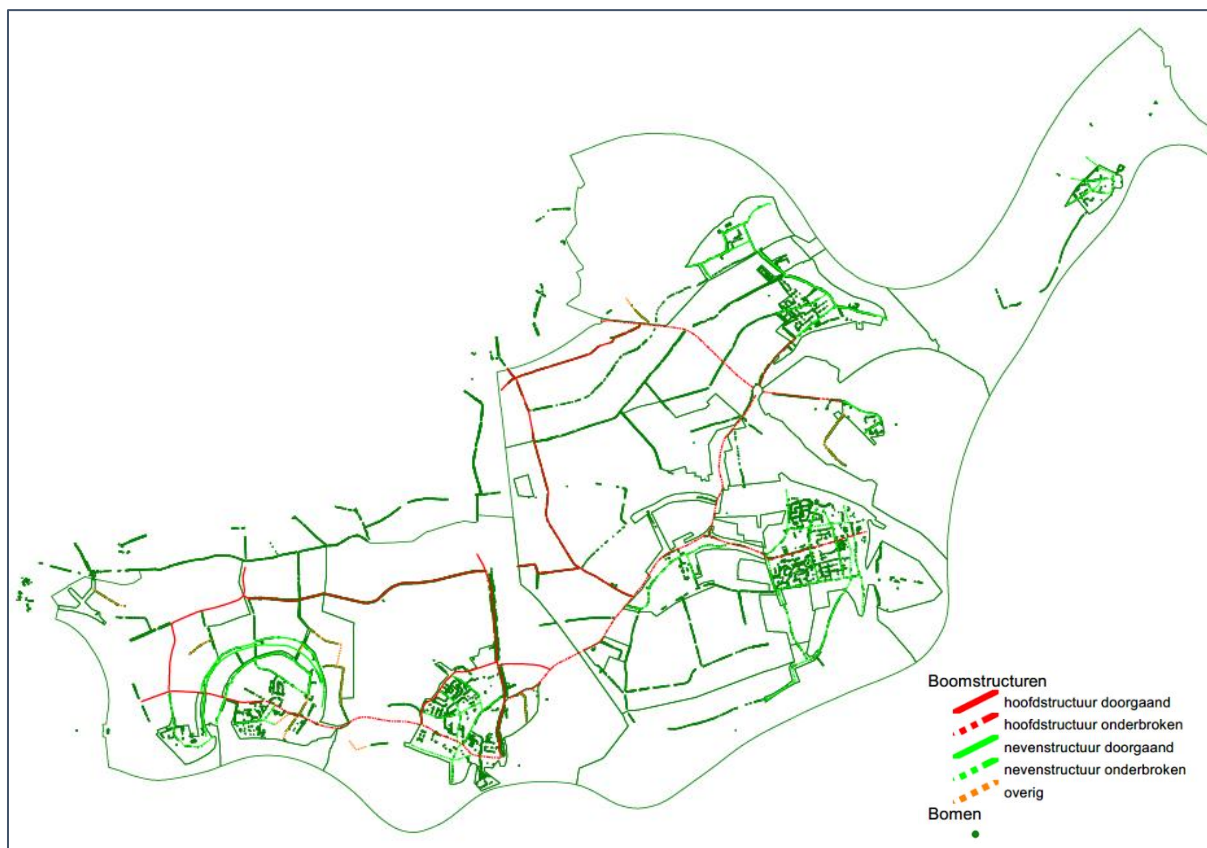
Foto 2.12 Waardevolle boom, Dorpsraat Well.

Foto 2.13 Waardevolle boom, hoek Molenstraat-Maarten van Rossumstraat Rossum.

Overige bomen

Bomen die geen onderdeel zijn van een structuur zoals hierboven beschreven, en ook geen monumentale waarde hebben, hebben de status 'overige boom'.

Afbeelding 2.3 Kaart met daarop de verschillende boomstructuren (zie bijlage B).

Bescherming van bomen

De statusindeling heeft invloed op de wijze van omgaan met bomen. In onderstaand schema worden de verschillen in uitgangspunten omtrent beleid en beheer van de bomen weergegeven.

	Hoofdstructuur	Nevenstructuur	Overige boomstructuren	Monumentale bomen
Bescherming	Duurzame bescherming	Duurzame bescherming	Aanpasbaar aan wensen bewoners	Verhoogde duurzame bescherming
Prioriteit bij acties en omvormingen	Hoog	Middel	Laag	Hoog
Inspraak bewoners	Geen	Geen	Wel	Geen

Tabel 2.2 Verschillen omtrent beleid en beheer van de bomen.

Karakteristieken van de verschillende dorpen aan de hand van bomen

De dorpen en buurtschappen in Maasdriel verschillen onderling sterk van karakter. De bomen dragen in belangrijke mate bij aan de karakteristieken van de kernen. In het bomenstructuurplan uit 2009 wordt ingezet op ontwikkelingen om de identiteit van de kernen te behouden en te versterken. Het behoud van karakteristieke bomen, de aanplant van bomen in nieuwe wijken en bij de entree van dorpen om het groene karakter te versterken en het aanvullen van laanstructuren zijn veel genoemde acties.

2.5 PERSPECTIEF

De genoemde functies van het huidige bomenbestand staan onder druk: te grote bomen in smalle straatprofielen, of te dicht op elkaar geplante bomen leiden tot klachten van bewoners. Daarnaast komen ziekten voor die de groei van bomen vertragen of zelfs de dood tot gevolg hebben. Om de problemen te voorkomen dient te worden overgegaan naar een bewustere wijze van aanplant en beheer van bomen, passend bij de gebiedskenmerken.

Het is van belang om het open karakter van het landschap in het buitengebied te waarborgen. Agrariërs kunnen betrokken worden bij de inrichting en het beheer omdat de landbouw een belangrijke drager van het landschap is. Grondgebonden agrarische bedrijven kunnen de ruimte krijgen om de kwaliteit van de woonomgeving en de agrarische bedrijvigheid te verhogen.

3. CONTEXT

3.1 BELEIDSUITGANGSPUNTEN

Kaders uit wetgeving en beleid

Om tot een goede visie te komen, moet rekening worden gehouden met de diverse wettelijke kaders en beleidskaders.

Op het niveau van wet- en regelgeving zijn het Burgerlijk Wetboek en de Wet natuurbescherming van belang.

Verder wordt het beleid ten aanzien van groen en bomen in de gemeente Maasdriel mede bepaald door vastgestelde visies en plannen van de provincie Gelderland, de ruimtelijke strategische visie van Regio Rivierenland, en plannen voor de Bommelerwaard.

In 2011 is voor de gemeente Maasdriel het groen- en bomenbeleidsplan opgesteld. De visie op groen en bomen zoals geformuleerd in dit document, is een actualisering en nuancering van de visie en denk- en richtlijnen uit dat groen- en beleidsplan. Hierbij is uitgegaan van de doelstellingen in dat beleidsplan, maar ook rekening gehouden met overige en actuele beleidskaders.

Hieronder vallen:

- Het bestuursakkoord.
- De structuurvisie.
- De centrumvisie.
- Het bomenstructuurplan.
- Het duurzaamheidsprogramma.

Bijlage C; 'Kaders wetgeving en beleid' licht de relevante onderdelen uit de diverse documenten kort toe.

Het belang van groen en bomen

Mensen kunnen niet zonder groen in hun leefomgeving. En daarom kan de woonomgeving niet zonder groene inrichting, met bomen als ruggengraat van de groenstructuur. Hieronder gaan we in op het algemene belang van groen en bomen als onderdeel daarvan.

Identiteit

Het landschap in en om gemeente Maasdriel heeft een duidelijke groene uitstraling. Het agrarische grondgebruik, afgewisseld met natuurgebieden, vormt het beeld van het uitgestrekte buitengebied. Daarnaast vormt groen een centrale plek waar bewoners elkaar ontmoeten om te sporten, spelen, recreëren, van de natuur te genieten en er te verblijven.

Het verhaal van groen

Bomen vertegenwoordigen, als groen inrichtingselement, een belangrijke waarde voor de leefomgeving. Bijzondere bomen vormen herkenningspunten. Bijvoorbeeld omdat ze een specifieke groei- of snoei vorm hebben, ze van een bijzondere soort zijn, of omdat ze zijn geplant om een gebeurtenis te herdenken. Zo vertellen ze de geschiedenis en benadrukken ze de cultuurhistorische waarde van een plek. Ook andere groenelementen dragen bij aan de uitstraling van de woonomgeving en verhogen het woongenot. Zo wordt er door inwoners waarde gehecht aan kleurrijke, goed onderhouden perken.

Gezondheid

Een groene omgeving is goed voor de gezondheid. Mensen voelen zich zowel geestelijk als lichamelijk beter in een groene leefomgeving: uit onderzoek blijkt dat gezondheidsklachten dalen in een groene omgeving.

Verkeersregulatie

In de openbare ruimte zijn bomen en opgaande hagen meer dan alleen groene aankleding. Ze spelen bijvoorbeeld een rol bij het reguleren van de snelheid en doorstroming van het verkeer. Enerzijds gaan mensen liever wat langzamer rijden (psychologisch effect), anderzijds helpen bomen en hagen bij de oriëntatie, mits de inrichting goed is opgezet.

Leefklimaat

Groen zorgt voor een prettig leefklimaat. Een groene inrichting zorgt voor verkoeling op warme dagen. Bomen geven schaduw als de zon fel schijnt, ze weerkaatsen en verstrooien geluidsgolven en helpen bij het filteren van (fijn)stof uit de lucht.

Biodiversiteit

Tot slot halen (gemeentelijke) groenvoorzieningen de natuur het dorp in. Niet alleen voor mensen zijn groene elementen van onschatbare waarde, voor vogels, vleermuizen, vlinders en allerlei andere dieren bieden ze een schuil- en nestelplaats. Bomen vormen ook oriëntatiepunten op de route van slaapplaats naar foerageergebied. Tussen het buitengebied en de bebouwing fungeren bomen en groene gebiedjes als 'groene stapstenen' waarlangs planten en dieren zich kunnen verplaatsen en verspreiden.

Maasdriel kan niet zonder groeninrichting

Kortom: Maasdriel kan niet zonder groeninrichting. Het groene landschap maakt van de gemeente Maasdriel een aangename plek om te wonen en te werken. Daarom wil de gemeente het belang van groen in een passende groenstructuur voor alle kernen en het buitengebied bevestigen en uitdragen.

Foto 3.1 Nieuwe inrichting Maximahof Hedel, weinig groen.

3.2 BOMEN EN GROEN IN GEMEENTE MAASDRIEL

In deze paragraaf wordt de situatie van het bomen- en groenbestand anno 2019 besproken. De bijbehorende gegevens zijn te vinden in *bijlage D*.

Algemene cijfers

De gemeente Maasdriel beslaat circa 7.500 hectare, waarvan 6.611 hectare land en 935 hectare water.

Op het land vinden we onder andere het volgende ruimtegebruik :

- 5.351 hectare landbouwterrein.
- 635 hectare bebouwd terrein.
- 303 hectare verkeersterrein.
- 135 hectare recreatierrein.
- 121 hectare bos en natuurlijk terrein.

Het huidige bomenbestand

Het gemeentelijke bomenbestand bevat ruim 15.000 bomen, wat met 24.000 inwoners grofweg neerkomt op 0,6 boom per inwoner.

Gemeente Maasdriel heeft een redelijk divers bomenbestand. De 10 meest voorkomende boomsoorten vormen samen circa 76% van het bomenbestand. Aandachtspunt is wel dat de es, zomereik en gewone linde, 3 soorten met redelijk wat aantasting- of overlastpotentie, samen al bijna de helft van het bomenbestand vormen.

De helft van het bomenbestand heeft een onvoldoende of zelfs slechte conditie. Dit is ook terug te zien in de bereikte hoogte van de bomen, die lager is dan voor diverse soorten mogelijk zou zijn. Een van de verklaringen hiervoor is de standplaats: veelal in (smalle) grasstroken langs wegen, waarbij de naastliggende weg nadelige gevolgen heeft op de wortelontwikkeling en de voedselopname van de bomen.

Het onderhoud van de bomen (voornamelijk snoei) is op orde.

Het huidige groenbestand

Het aandeel gemeentelijke groenvoorziening komt neer op 47 hectare (0,6 % van het totale grondgebied).

Het overgrote deel van de gemeentelijke groenvoorziening bestaat uit gras en kruidachtigen. Voor een deel zijn dit grasstroken naast wegen, al vormen de bermen zelf een aparte beheergroep die niet bij de groenvoorzieningen is meegerekend. Niet elke kern is even groen, en de verhouding grasland ten opzichte van opgaande beplanting (heesters, bosplantsoen) verschilt ook. Belangrijk hierbij is dat het groene beeld van de kernen en het buitengebied voor een groot deel gevormd wordt door landbouwgrond en particuliere tuinen, en het gemeentelijke groen maar een kleine bijdrage levert aan dit beeld.

Tijdens schouwrondes en peilingen onder bewoners wordt de technische staat en waardering van het groen beoordeeld. De meest recente schouw om de technische staat te beoordelen, dateert van oktober 2015. De conclusie was dat de openbare ruimte in Maasdriel er redelijk netjes en verzorgd bij ligt. Groen behaalt een basisniveau. Vuil en onkruiden komen voor, maar niet in storende hoeveelheden. Binnen het onderdeel groen komen lichte schades en achterstanden voor, maar de hoeveelheden zijn marginaal. Deze aanwezige schades hebben nog geen direct invloed op de veiligheid en comfort.

3.3 TRENDS EN ONTWIKKELINGEN VOOR DE FYSIEKE LEEFOMGEVING

Bestuursakkoord 2018-2022

Deregulering

Een aantal jaren geleden is een ontwikkeling ingezet waarbij de Nederlandse maatschappij langzaam werd omgevormd van de klassieke verzorgingsstaat naar een participatiemaatschappij. De participatiemaatschappij leidt tot actieve inwoners die vanzelfsprekend en naar vermogen bijdragen aan de samenleving. Deze ontwikkeling is alleen mogelijk als we inwoners en de lokale gemeenschap centraal stellen in ons denken en doen en vertrouwen stellen boven het formuleren van regels.

Nieuwe taken voor de gemeente

De decentralisatie van Rijkstaken naar de gemeentelijke overheid geeft ons de kans deze trend breder voort te zetten en verder uit te bouwen. Sinds 2015 is de gemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de Jeugdwet en de Participatiewet. In de komende jaren krijgt de gemeente steeds meer te maken met de impact van de energietransitie en duurzaamheid op lokaal en regionaal beleid en begin 2021 treedt naar verwachting de nieuwe Omgevingswet in werking. Daarmee krijgt de gemeente de beschikking over een sterk vereenvoudigd instrumentarium voor ontwikkelingen in het fysieke domein.

Kansen en bedreigingen

De verwachting is dat het economisch herstel van de laatste jaren aan zal houden. Dit biedt kansen voor de Bommelerwaard voor bevordering van de werkgelegenheid, woningbouw en economische ontwikkeling. Economische groei kan echter ook ongewenste ontwikkelingen met zich meebrengen waarop we alert moeten zijn zoals bijvoorbeeld extra verkeer en schadelijke uitstoot.

Veiligheid is een basisbehoefte in een sterke samenleving, waarin mensen zich thuis en geborgen voelen. Veiligheid komt ernstig in het gedrang als geen halt wordt toegeroepen aan ontwikkelingen zoals criminaliteit, illegale huisvesting van arbeidsmigranten en verkeersonveilige situaties.

Overheidsparticipatie

Al deze ontwikkelingen leiden tot andere verwachtingen van de overheid. Er vindt een cultuuromslag plaats waarbij de overheid vaker niet leidend is, maar 'mee doet' met haar inwoners, instellingen en bedrijven. De overheid helpt door te ondersteunen en te faciliteren en een vangnet te vormen voor hen die dat echt nodig hebben.

Foto 3.2 Lavendel aangeplant door werkgroep van inwoners, Well.

Provincie Gelderland

Omgevingsvisie Gelderland

De provincie heeft haar visie op de omgeving vertaald in de 'Omgevingsvisie Gelderland'. In de Visie zijn de volgende hoofddoelen benoemd:

1. **Divers** Gelderland betreft de regionale verschillen in maatschappelijke vraagstukken en opgaven en het koesteren van de regionale identiteiten. Zo heeft het Rivierenland andere regionale economische en culturele motoren dan de Stedendriehoek.
2. **Dynamisch** Gelderland betreft de provinciale ambities die zich afspelen op met name ruimtelijk-economisch vlak, bijvoorbeeld wonen, werken, mobiliteit.
3. **Mooi** Gelderland betreft de Gelderse kwaliteiten die bescherming danwel ontwikkeling nodig hebben en die tegelijk richting geven aan ontwikkelingen. Denk aan cultuurhistorie, natuur, water, ondergrond.

Natuurnetwerk

De provincie en haar partners streven met de ontwikkeling van het natuurnetwerk naar een ecologische hoofdstructuur in 2027. Hierbij wordt ingezet op een compact en hoogwaardig stelsel van onderling verbonden natuurgebieden en naar behoud en versterking van de kwaliteit van het landschap. Natuur en landschap zijn het kapitaal van Gelderland. De opgaven die de provincie en haar partners hierbij zien, zijn:

- Het behouden en mogelijk vergroten van de biodiversiteit (soortenrijkdom) in de natuur.
- Het verbinden van de Gelderse natuur met natuurgebieden in aangrenzende provincies en Duitsland.
- Het betrekken van de mensen in een gebied bij het beheer van hun natuur en landschap.

3.4 RUIMTELIJKE OPGAVEN

Verbanden groen met andere disciplines

Door veranderingen in eisen en richtlijnen van andere domeinen in de fysieke leefomgeving, verandert daarmee ook de ruimte die beschikbaar is voor groen en bomen. Bij dergelijke nieuwe ontwikkelingen is het van belang ook de benodigde ruimte en inrichtingseisen voor gemeentelijk groen en bomen in het oog te houden.

Wegen

In de loop van de jaren moeten diverse (doorgaande) wegen binnen en buiten de kernen verbreed worden om de toename van (vracht)verkeer te faciliteren en om de wegen veilig te houden voor haar gebruikers. De ruimte die nodig is voor deze verbreding, gaat in de meeste gevallen ten koste van het naastgelegen openbare groen. De groenstroken worden smaller of verdwijnen. De beschikbare ondergrondse en bovengrondse groei-ruimte voor de laanbomen neemt zodanig af dat dit de conditie van die bomen niet ten goede komt. Op de langere termijn zullen conditioneel slechtere bomen gebreken gaan vertonen en uit veiligheidsoverwegingen verwijderd moeten worden.

Wonen

De groei van de bevolking enerzijds en de behoefte ruimere woningen met minder bewoners per woning anderzijds maakt dat nieuwe woningbouw nodig blijft. Dit zijn deels inbreidingen in de kernen, als ook uitbreiding vanuit de kernen naar het buitengebied. In het eerste geval wordt een bestaand afgekaderd gebied omgevormd naar een nieuwe woonwijk, waarbinnen een bepaald aantal woningen gerealiseerd moet worden, met daarnaast ook de bijbehorende voorzieningen (parkeren, ondergrondse containers, lichtmasten, wegen, riool). Hierdoor blijft weinig geschikte ruimte over voor groen en bomen.

In het geval van een uitbreiding wordt een vaak groen stuk buitengebied omgevormd tot een woonwijk, met eveneens woningen met bijbehorende voorzieningen. Hierbij is niet alleen de ruimte voor groen in de nieuwe wijk schaars, maar gaat ook de aanleg van deze wijk ten koste van een groen gebied.

Recreatie

De gemeente wil werken naar een vitale en eigentijdse vrijetijdseconomie. Enkele speerpunten uit de visie Recreatie en Toerisme Maasdriel hebben een ruimtelijke impact, ook op bomen en groen. Zo wordt er ingezet op het verder ontwikkelen van het toeristisch-recreatieve aanbod, bijvoorbeeld in de vorm van aansluiting bij de FruitDelta Rivierenland. Het zien, proeven en beleven van de fruitbomen kan worden meegenomen bij de inrichting met bomen en groen. Het doorontwikkelen van routenetwerken is een ander speerpunt waarbij de ruimtelijke uitstraling van het gebied waar de wandel- of fietsroute doorheen leidt aantrekkelijk is. Bomen en groen kunnen hier een belangrijke rol in spelen. Speciale focus ligt op de kansrijke ontwikkelgebieden; de Zandmeren, Fort St. Andries, Kasteel Ammersoyen en de Maas. Ook is er behoefte aan vernieuwend verblijf en worden bestaande toeristische bedrijven gestimuleerd zich vraaggerichter te ontwikkelen. Het zichtbaar maken van het gebied de Bommelerwaard met welkomstborden is ook onderdeel van de visie Recreatie en Toerisme waarbij het doel is dat recreanten en toeristen zich meer verbonden voelen met het gebied.

Vergroening van de omgeving

Zowel de overheid als inwoners en derden hebben de leefomgeving langzaamaan tot een versteende, veelal gelijkvormige buitenruimte gemaakt.

Aantrekkelijke woonomgeving

Het behouden van de kwaliteit van het landschap en het behoud en/of versterking van het voorzieningenniveau in de dorpen is noodzakelijk. Enerzijds voor de leefbaarheid en anderzijds voor de aantrekkingskracht op jongvolwassenen en hoogopgeleiden. Het zijn tevens zaken die bijdragen aan een goed vestigingsklimaat voor bedrijven.

Er wordt vanuit de visie 'samen voor een bloeiend centrum' gewerkt aan aantrekkelijke centrumgebieden (Kerkdriel, Hedel en Ammerzoden) waar bewoners, bezoekers en ondernemers naar tevredenheid in willen investeren en verblijven. De totaalbeleving van het winkelen is de trend waarop wordt ingezet bij de ontwikkeling van de centrumgebieden. Winkelen, recreëren en uit eten zijn onderdeel van die totaalbeleving, waarbij cultuur, historie en evenementen trekpleisters zijn in een sfeervolle omgeving. De inrichting met groen en bomen kan hier een belangrijke bijdrage aan leveren.

Klimaatadaptatie

Gezien vanuit de klimaatveranderingen waarbij toenemende hittestress en meer behoefte aan waterberging een grote rol gaan spelen, is de verstening een slechte ontwikkeling. Gemeente Maasdriel zal zich in moeten gaan zetten voor klimaatadaptatie, om ook de komende decennia bestand te kunnen zijn tegen het veranderende klimaat. Een groene woonomgeving draagt in grote mate bij aan een verbetering van de waterberging en een vermindering van de hittestress.

Foto 3.3 Maaisel laten liggen, buitengebied.

Foto 3.4 Ingezaaid bloemenmengsel middenberm Maasdijk Hedel.

Foto 3.5 Klepelen ruw gras inclusief opruimen binnen de bebouwde kom.

4. VISIE EN DOELSTELLINGEN

Groen is een belangrijk onderdeel van onze leefomgeving, daarover bestaat geen twijfel. In deze deelvisie wordt de betekenis van groen vastgelegd in een heldere visie. Deze visie vertalen we vervolgens in concrete doelstellingen.

Groen als onderdeel van de fysieke ruimte

In de gemeente Maasdriel zijn ruimtelijke functies als wonen, werken, maatschappelijke functies, mobiliteit, natuur en recreatie ingebed in een groene omgeving. Samen vormen deze elementen de fysieke leefomgeving waarbij gestreefd wordt naar samenhang en afstemming.

De betekenis van groen

De bomen en de beplanting zorgen voor de groene aankleding waardoor een prettig leefklimaat ontstaat met sfeer en uitstraling. Uit diverse onderzoeken¹ blijkt dat het hier niet bij blijft. Zo draagt groen bij aan een betere gezondheid, hoger welzijn en sociale cohesie. Groen vermindert de kans op wateroverlast, zorgt voor verkoeling in de zomer. Tot slot trekt groen bedrijven aan en zorgt voor een waardevermeerdering van onroerend goed.

Beleidsanalyse

Uit de beleidsanalyse kunnen we ook een aantal kenmerken meenemen die van invloed zijn op het nieuw te vormen visie op en doelstellingen voor groen en bomen.

Afbeelding 4.1 Woordenwolk met kernwaarden en aandachtspunten over groen en bomen uit de beleidsanalyse.

¹ <https://www.wur.nl/nl/show-longread/Zeven-redenen-om-te-investeren-in-een-groene-stad.htm>

4.1 VISIE

De visie op groen en bomen in de gemeente Maasdriel is als volgt:

Bomen en groen vormen een groenstructuur van betekenis in Maasdriel

Bomen en groen vormen een passende aankleding voor de publieke functies in de openbare ruimte

4.2 DOELSTELLINGEN

De doelstellingen om deze visie uit te werken zijn ingedeeld in 4 hoofdthema's.

Afbeelding 4.2 Schematische weergave van thema's en doelstellingen.

1. Goede groenstructuur

A. De groenstructuur wordt uitgebreid en aangevuld.

Er worden wenslocaties voor de versterking groenstructuur aangeven. Iedere vorm van groene aankleding verfraait de omgeving en draagt bij aan de groenstructuur. Van monumentale bomen als parels en kleurrijke bloemperken als aandachtstrekkers op markante plekken tot complete laanstructuren en groene opvulling langs wegen, overhoeken en tijdelijk op braakliggend terrein.

B. Het onderhoudsniveau is in de basis in alle kernen gelijk.

Het openbaar groen wordt in beginsel in alle kernen op niveau B (Basis) onderhouden, met de ambitie dit in de centrumgebieden naar een hoger niveau te tillen. Er wordt realistisch ingericht, waarbij gelet wordt op de soortkeuze, aantallen en oppervlakten, de onderhoudsbehoefte en het beschikbare budget. Een uitzondering kan worden gemaakt als inwoners of bedrijven bijdragen in het onderhoud en beheer.

C. Er wordt bij de aanplant en inrichting gezorgd voor voldoende ruimte voor groen.

Bij nieuwbouw en herinrichting wordt ruimte gecreëerd voor groen. Hierbij krijgen bomen een passende groeiplaats conform de richtlijnen uit het Handboek Bomen. Het sortiment wordt afgestemd op de functie van het groen, het wenselijke eindbeeld en de beschikbare ruimte.

D. De juiste boom op de juiste plek.

Bij het planten van bomen is het van belang dat de boom past op de locatie. Enerzijds dient te worden gezocht naar een soort, vorm en aantal dat past bij het landschap. Anderzijds dient de soort, vorm en het aantal te worden afgestemd op de lokale omstandigheden zoals bodem, grondwater en beschikbare boven- en ondergrondse groeiruimte zodat de geplante boom zich optimaal kan ontwikkelen. Uiteindelijk dient de conditie van alle bomen minimaal voldoende te zijn.

2. Versterken van de lokale identiteit

A. **Er is een duidelijk verschil tussen bebouwde kom en buitengebied.**

De inrichting van de bebouwde kom, het overgangsgebied aan de dorpsranden en het omliggende buitengebied zijn op elkaar afgestemd. Doorgaande structuren en contrasten worden waar nodig hersteld en versterkt.

B. **De kernen hebben een groene identiteit.**

De groene uitstraling van de dorpskernen, gevormd door zowel gemeentelijk groen als particulier groen, heeft een positieve impact op het woongenot. Er is aandacht voor de groene aankleding, bijvoorbeeld door de aanleg van buurtgroen en het bevestigen van bloembakken aan lantaarnpalen.

3. Duurzaamheid

A. **Vergroten van de biodiversiteit.**

Door het vergroten van de soortenrijkdom wordt een aantrekkelijke leefomgeving gecreëerd voor meer soorten dieren en insecten. Hierbij is het echter wel van belang om (inheemse) gebiedseigen soorten, of cultivars toe te passen die bestand zijn tegen de gebiedskenmerken. Het vergroten van de diversiteit vermindert de impact van ziekten en plagen.

B. **Ecologisch beheer.**

Door ecologisch beheer worden inheemse flora en fauna beschermd. Dit kan door ecologisch bermbeheer, begrazingsbeheer, het beheer van natuurvriendelijke oevers en ecologisch waterbeheer.

C. **Ruimtelijke inrichting met aandacht voor klimaatadaptatie.**

Waterberging en vermindering van hittestress zijn uitdagingen waarop we steeds vaker moeten inspelen. De beste aanpak om wateroverlast te voorkomen bestaat daarom uit drie stappen: vasthouden, bergen en afvoeren. Groen zorgt ervoor dat niet alle neerslag hoeft te worden afgevoerd. Bomen, struiken en ander groen kunnen de temperatuur in een stad helpen verlagen door water te verdampen. Bij nieuwe aanplant en herinrichting is nadrukkelijk aandacht voor verbetering van de waterberging en vermindering van de hittestress. Buiten de dragende groenstructuren wordt ruimte gegeven voor initiatieven in het kader van de energietransitie (zonnepanelen ed.)

4. Duidelijke kaders en normen

A. **Er geldt een boomnorm**

Voor de gemeente Maasdriel geldt, vergelijkbaar met andere gemeenten in het Rivierengebied, een boomnorm van 0,4 boom per inwoner binnen de bebouwde kom en 1,4 boom per inwoner in het buitengebied. Naarmate het aantal inwoners toeneemt, zullen er ook meer bomen worden geplant. Bij het aanleggen van nieuwbouwwijken zal het aantal bomen op het aantal potentiële inwoners worden afgestemd. Ook in bestaande wijken zal deze boomnorm als een streven worden gehanteerd.

B. **Er geldt een groennorm.**

Voor de gemeente Maasdriel wordt een groennorm vastgesteld waarbij een ondergrens wordt aangehouden van 24,4 m² per inwoner in de bebouwde kom. In het buitengebied geldt deze groennorm niet. In kernen waarbij de hoeveelheid groen sterk naar beneden afwijkt, zal gezocht worden naar manieren om dit aan te vullen op een manier die past bij de identiteit van de kern. Bij nieuwe projecten wordt gestreefd naar vergroening, met ongeveer 30m² groen per inwoner.

C. **Bewonersparticipatie wordt gestimuleerd.**

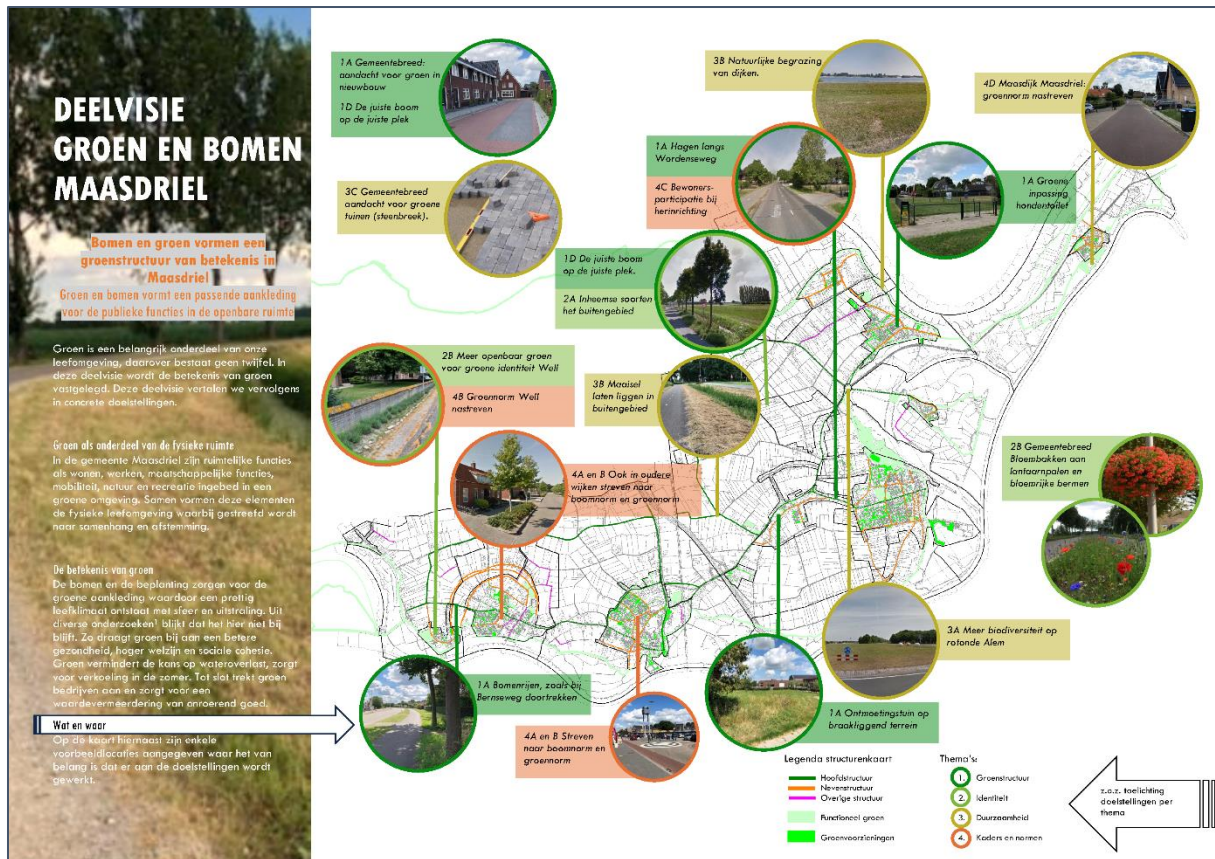
De gemeente bepaalt bij haar eigen projecten in de fysieke leefomgeving op welke manier en tot op welke hoogte bewoners kunnen meedenken, beslissen en meedoen. De gemeente is ontvankelijk voor verzoeken en aanvragen van inwoners en bedrijven om groen te adopteren of met een eigen bijdrage tot een hoger onderhoudsniveau te tillen. Hierbij worden duidelijke afspraken gemaakt over de toekomstbestendigheid, de verantwoordelijkheid en het eigenaarschap van het project. Het subsidietraject voor groenprojecten wordt hierbij praktisch ingericht.

D. **De gemeente houdt de regie bij groene aankleding in projectontwikkeling.**

Binnen heldere kaders stellen de projectontwikkelaar en de gemeente in goed overleg een beplantingsplan op bij herinrichtingsprojecten of bij nieuwbouw. De kaders betreffen het aantal bomen en de oppervlakte van beplanting, het sortiment en de functie van het groen.

4.3 VISIEKAART

In *bijlage E* wordt op kaart weergegeven op welke locaties het wenselijk is om aan de doelstellingen te werken. De voorbeelden zijn aangedragen door inwoners tijdens de bewonersavond van 11 juni 2019 en aangevuld door de gemeentelijke werkgroep.

Afbeelding 4.3 Preview van de visiekaart groen en bomen Maasdriel (zie bijlage E).

5. UITVOERING

Om de doelstellingen uit deze deelvisie groen en bomen te behalen worden instrumenten gehanteerd in de vorm van het Handboek Bomen en de normen voor groen en bomen. Bij het implementeren zorgen regels en richtlijnen voor houvast. De regels zijn vastgelegd in het Omgevingsplan. De richtlijnen worden nader beschreven in één van de Omgevingsprogramma's en zijn bindend voor gemeente Maasdriel zelf. In dit hoofdstuk wordt toegelicht wat de instrumenten zijn en welke regels en richtlijnen in welk document zijn terug te vinden.

5.1 KADERS VOOR IMPLEMENTATIE

Gemeente Maasdriel gaat de komende jaren aan de slag om een passende, prettige en dragende groenstructuur te creëren, die bijdraagt aan een goede leefomgeving. De doelstellingen daarvoor, zoals geformuleerd in deze deelvisie, vormen de kaders en richtlijnen voor de uiteindelijke implementatie in denken en doen, voor zowel de gemeente zelf als ook voor haar inwoners en overige gebruikers van de buitenruimte.

Instrumenten voor beleidsuitvoering

Handboek Bomen

Gemeente Maasdriel is licentiehouder van Handboek Bomen. Bij alle werkzaamheden die zij zelf verricht of laat verrichten aan en bij bomen worden de richtlijnen zoals vastgelegd in de meest actuele versie van dit handboek van toepassing verklaard. Dit betekent dat inspectie van bomen, snoei en kap van bomen, maar ook aanplant van en inrichting met nieuwe bomen uitgevoerd wordt conform Handboek Bomen. Ook bij andere werkzaamheden, die mogelijk invloed hebben op de bomen (zoals graven, drainage en bouw) worden de voorschriften uit het handboek gevolgd.

Normen voor groen en bomen

Door het gemiddelde aantal bomen en vierkante meters groen per inwoner vast te leggen en als minimum te hanteren (respectievelijk boomnorm en groennorm) kan grip gehouden worden op de hoeveelheid groen in de leefomgeving. De gemeente heeft de regie op de inrichting met groen en bomen. Op het verwijderen van groen en/of bomen volgt standaard herplant, waarbij nadrukkelijk gekeken wordt wat passend is voor de locatie en de beschikbare boven- en ondergrondse groeiruimte. Daar waar de locatie zelf geen goede ruimte biedt, wordt gezocht naar een passende alternatieve locatie in de omgeving. Deze afwijking wordt met een goede motivatie vastgelegd.

5.2 IMPLEMENTATIE VAN DE OMGEVINGSVISIE

De borging en implementatie van de complete Omgevingsvisie vindt plaats in de vorm van kaderstellende, uitvoeringsgerichte regels in het gemeentelijke Omgevingsplan. Dit zijn bindende regels voor alle inwoners, bedrijven en overheden binnen de gemeentegrenzen. Het Omgevingsplan vormt de planologisch-juridische uitwerking van de Omgevingsvisie.

Het college heeft bovendien de bevoegdheid om Omgevingsprogramma's vast te stellen in een uitvoeringsagenda. Na vaststelling van de Deelvisie Groen en Bomen stelt het college een prioritering vast, passend bij de ambities. Daarmee krijgt de Omgevingsvisie naast een kaderstellend karakter ook een uitvoerend karakter en worden de ambities en doelstellingen stevig verankerd in een voortgaand praktisch proces.

Omgevingsprogramma

Omgevingsprogramma's vormen het middel om de ambities en doelstellingen van de Deelvisie in de praktijk ten uitvoer te brengen. Samen met andere uitvoeringsprogramma's wordt zo de uitvoeringsagenda van de Omgevingsvisie gevormd. Op basis van die agenda worden prioriteiten gesteld aan de uitvoering. Dat zorgt vooraf bij alle betrokken partijen die bouwen aan de toekomst van Maasdriel voor duidelijkheid over de gemeentelijke prioritering en de rol die de gemeente op zich neemt bij uitvoering van de Omgevingsvisie.

Flexibel

Tijdens de uitvoering kunnen Omgevingsprogramma's worden bijgesteld als de situatie daarom vraagt. Daarmee wordt een Omgevingsprogramma geen star document, maar kan deze flexibel worden ingezet om vorm te geven aan de ambities over een langere termijn met een mogelijk veranderende tijdsgeest. Wat steeds overeind blijft, zijn de hoofdlijnen van de ambities en daarmee de stippen op de horizon. Ook onderwerpen waarover niets in de Omgevingsvisie staat mogen worden opgepakt in een programma. Als dat programma niet zou passen binnen het brede beleidsmatige kader van de Omgevingsvisie is dat een indicatie dat aanpassing van de visie nodig is.

Omgevingsprogramma Bomen

In een Omgevingsprogramma Bomen zullen alle beleidsdoelstellingen en -richtlijnen voor bomen verder uitgewerkt worden naar praktische handvatten voor uitvoering.

Aanplant en inrichting

De richtlijnen uit het Handboek Bomen worden vertaald naar eisen voor aanplant en groeiplaatsinrichting die passen bij de lokale omstandigheden binnen de gemeentegrenzen. Boomsoorten die enerzijds bijdragen aan een verhoging van de (bio)diversiteit en anderzijds goed passen in het landschap en bij de lokale bodemomstandigheden worden vastgelegd op (niet uitputtende) soortkeuzelijsten. Daarbij is ook aandacht voor de mate waarin de diverse soorten bijdragen aan klimaatadaptatie en andere ecosysteemdiensten. Aangegeven wordt waar doorgaande structuren en contrasten tussen bebouwde kom, het overgangsgebied aan dorpsranden en het omliggende buitengebied hersteld moeten en kunnen worden. Tegelijkertijd wordt buiten de dragende structuren ruimte geboden aan initiatieven zoals zonnepanelen in het kader van de energietransitie. Hierbij wordt ook de inzet vanuit de gemeentelijke organisatie beschreven die nodig is om (stedenbouwkundige) ontwerpteams te voorzien van informatie om nieuwe inrichtingsplannen optimaal in te richten met bomen.

De mogelijke ruimte voor bewonersparticipatie per onderdeel wordt uitgewerkt alsmede de benodigde inzet vanuit de gemeentelijke organisatie.

Onderhoud en beheer

De werkwijze en afspraken voor inspectie, snoei, en kap in een driejarige cyclus, en een goede dataregistratie worden vastgelegd en uitgewerkt. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een jaarplanning, een passend digitaal bomenpaspoort en interne en externe communicatieprotocollen. Doel is een bomenbestand dat minimaal in voldoende conditie is. De benodigde kosten worden uitgewerkt in een onderhoudsbegroting.

Ketenregie met Strategisch Bomenbeheer

Gemeente Maasdriel werkt volgens Strategisch Bomenbeheer, een programmatische aanpak voor haar bomenbeheer, om efficiënt en effectief haar bomenbestand te kunnen beheren binnen de kaders van de beschikbare tijd, geld en middelen. Alle processen en werkzaamheden rond bomen worden in beeld gebracht en met elkaar en de benodigde mensen en instrumenten verbonden, om zo in de hele keten de regie te hebben en houden. Het bestrijden van ziekten en plagen is hier een concreet voorbeeld van, waarvan moet worden bepaald hoe dit wordt geborgd in de ketenregie.

In het kader van volksgezondheid worden soms ook budgetten vrijgespeeld om bijvoorbeeld de eikenprocessierups te bestrijden. In andere gemeenten valt een ziekte zoals essentaksterfte onder calamiteiten en staat het budget hiervoor los van het budget voor bomenbeheer. Iedere gemeente gaat hier anders mee om omdat van tevoren niet goed ingeschat kan worden in welke mate het een bedreiging vormt. Met een goede prognose en vervangingsplan zou hierop vooruitgelopen kunnen worden.

Financiën

Zowel voor het opstellen als het toepassen van het Omgevingsprogramma Bomen is budget nodig. In het Omgevingsprogramma wordt de huidige manier van werken waar nodig aangepast en aangevuld met maatregelen om de doelstellingen uit de Omgevingsvisie te behalen. Het maakt duidelijk wat er wordt gedaan om deze doelen te behalen en dwingt om na te denken over de doorwerking en uitvoerbaarheid. Hierbij hoort ook een financiële paragraaf over de kosten van de maatregelen.

Omgevingsprogramma Groen

Voor groenvoorzieningen anders dan bomen wordt de wijze van beheer vastgelegd en uitgewerkt in een apart Omgevingsprogramma Groen.

Aanplant en inrichting

Voor de verschillende beheertypen groen worden de voorschriften voor aanplant vastgelegd, passend bij de lokale omstandigheden en bij het gewenste beeld ter plaatse (functiegebieden). Gewerkt wordt aan doorgaande structuren en groene kernen. Hiervoor worden als hulpmiddel (niet uitputtende) soortkeuzelijsten samengesteld. De mogelijkheden voor groene wadi's en ecologische verbindingzones worden onderzocht en uitgewerkt.

Ook hier wordt de inzet vanuit de gemeentelijke organisatie beschreven die nodig is om (stedenbouwkundige) ontwerpteams te voorzien van informatie om nieuwe inrichtingsplannen optimaal in te richten met groen. Ook wordt de mogelijke ruimte voor bewonersparticipatie uitgewerkt alsmede de benodigde inzet vanuit de gemeentelijke organisatie.

Onderhoud en afschrijving

De onderhoudskwaliteit (basis B) per beheertype en functiegebied wordt verder uitgewerkt, waarbij de mogelijkheden voor lokale kwaliteitsverbeteringen worden onderzocht en vastgelegd. Aan de diverse beheertypen worden afschrijvingstermijnen gekoppeld, zodat daar in de begroting rekening mee gehouden kan worden en vervanging van groenvakken van slechte kwaliteit geen sluitpost hoeft te zijn.

Financiën

Zowel voor het opstellen als het toepassen van het Omgevingsprogramma Groen is budget nodig. In het Omgevingsprogramma wordt de huidige manier van werken waar nodig aangepast en aangevuld met maatregelen om de doelstellingen uit de Omgevingsvisie te behalen. Het maakt duidelijk wat er wordt gedaan om deze doelen te behalen en dwingt om na te denken over de doorwerking en uitvoerbaarheid. Hierbij hoort ook een financiële paragraaf over de kosten van de maatregelen.

Foto 5.1 Haagstructuur (geen ruimte bomen), Haarstraat Ammerzoden.

Omgevingsplan - onderdeel groen en bomen

Het Omgevingsplan bevat functietoewijzingen en bindende regels voor alle gebruikers van de leefomgeving. Bescherming en behoud van aanwezige bomen en groenvoorzieningen wordt hierin geregeld, en voor de toekomst geborgd.

Zo regelt het Omgevingsplan de aanwijzing van beschermde gebieden en elementen (natuur, erfgoed, monumentale bomen). Vervolgens bepaalt het de voorschriften en regels voor gebruik van deze gebieden en elementen en hoe en onder welke voorwaarden afwijking mogelijk is (melding, vergunning, compensatie en herplant).

Voor grondwerkzaamheden wordt de minimale graafafstand ten opzichte van de stabiliteitskluit van een boom vastgelegd conform Handboek Bomen. Ook bij andere activiteiten in de omgeving van bomen gelden de regels voor werken rond bomen conform Handboek Bomen. In de gevallen waarbij schade ontstaat aan bomen, geldt de schadebepaling van de Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen (NVTB-methode).

Omgevingsplan in voorbereiding

Vooruitlopend op de complete Omgevingsvisie en het Omgevingsplan wordt deze Deelvisie Groen en Bomen vastgesteld. Ook is er op basis van het VNG-casco een concept-Omgevingsplan opgesteld met daarin de regels voor groen en bomen. Deze worden uiteindelijk opgenomen in het totale omgevingsplan waarin alle regels over de fysieke leefomgeving staan die de gemeente stelt binnen haar grondgebied. Tot het zover is, blijft de huidige wet- en regelgeving voor groen en bomen van toepassing.

Foto 5.2 Boomstructuur verdwenen, Teisterbandstraat Kerkdriel.

Overzicht hoofdlijnen ambities, regels en richtlijnen per beleidsstatus groen

In onderstaand overzicht is de structuurindeling als beleidsstatus voor bomen (zie *paragraaf 2.4*) doorgetrokken naar de andere gemeentelijke groenvoorzieningen. Vervolgens is voor elke beleidsstatus een uitwerking op hoofdlijn vastgelegd in ambities voor inrichting, regels voor bescherming en richtlijnen voor investeringen en inspraak. De regels worden vastgelegd in het gemeentelijke Omgevingsplan. De richtlijnen voor inrichting, investering en inspraak worden praktisch uitgewerkt in de Omgevingsprogramma's voor Groen en Bomen.

Categorie	Monumentaal	Hoofdstructuur	Nevenstructuur	Overige structuren	Overige bomen en groen, niet structuur
Eigenaar	Gemeente, particulier	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
Ambitie Bomen (grootte, diversiteit)	Divers	1 ^e en 2 ^e grootte Diverse soorten, wel eenduidig beeld	(1 ^e), 2 ^e en 3 ^e grootte, Diverse soorten, wel enigszins eenduidig beeld	1 ^e , 2 ^e , 3 ^e grootte of vormboom Lokale soorten, fruitbomen	Alle groottes en soorten
Ambitie Groenvoorziening (beheertype, diversiteit)	Niet van toepassing	Bosplantsoen, hagen, heesters, bloemperken, eenduidig beeld met afwisseling.	Bosplantsoen, hagen en heesters.	Niet van toepassing	Divers
Streefleef tijd Bomen (groeiplaats)	Minimaal 80 jaar	60 jaar	40 jaar	30 jaar	30 jaar
Bescherming (vergunning, melding)	Vergunning	Meldingsplicht	Meldingsplicht	Meldingsplicht	Publicatie kaplijst/omvormingslijst
Investering onderhoud, overlast, ziekten & aantastingen	Hoog	Hoog	Middel	Laag	Laag
Inspraak inwoners	Geen	Geen	Geen	Wel	Wel

BIJLAGEN

De volgende bijlagen zijn als separate Pdf-bestanden beschikbaar.

- Bijlage A** **Verslag bewonersavond groen en bomen Maasdriel, 11 juni 2019**
- Bijlage B** **Bomen en boomstructuren Maasdriel**
- Bijlage C** **Beleidskaders Maasdriel**
- Bijlage D** **Analyse beheergegevens groen en bomen Maasdriel**
- Bijlage E** **Visiekaart groen en bomen Maasdriel**

BIJLAGE C

KADERS WETGEVING EN BELEID MAASDRIEL

1. LANDELIJKE WET- EN REGELGEVING

Burgerlijk Wetboek

Het Burgerlijk Wetboek (BW) beschrijft de rechten en plichten van (grond)eigenaren, beheerders en partijen die een overeenkomst of contract zijn aangegaan.

Zorgplicht

Het BW heeft een 'zorgplicht' benoemd (Boek 6, artikel 162). Deze houdt in dat boomeigenaren verplicht zijn om hun bomen zorgvuldig te (laten) beheren, zodat de veiligheid van de (openbare) ruimte rond de bomen gegarandeerd is. Deze zorgplicht heeft directe invloed op de omgang met veiligheidsrisico's bij bomen en op de uitvoering van werkzaamheden aan bomen, ook als die worden uitbesteed aan aannemers.

Erfgrens

In het 'burenrecht' zijn zaken vastgelegd rondom de erfgrens en bomen op of nabij de erfgrens (Boek 5, artikel 42). Hierin is vastgelegd hoe ver bomen (en heggen) van de erfgrens af moeten staan (respectievelijk 2 en 0,5 meter). In de Algemene Plaatselijke Verordening (zie verderop) kunnen overigens afwijkingen hierop zijn vastgelegd.

Monumentenwet 1988

Onder de Monumentenwet kunnen groenobjecten (bomen, tuininrichtingen) als onderdeel van een monument beschermd zijn. Binnen de gemeentegrenzen van Maasdriel bevinden zich verschillende objecten (53, 2019) verspreid over de kernen, die vallen onder de Monumentenwet en geregistreerd zijn als rijksmonument. Daarnaast heeft Maasdriel 164 [gemeentelijke monumenten](#) geregistreerd.

Binnen de gemeente Maasdriel is een deel van Heerewaarden sinds 2014 aangewezen als beschermd dorpsgezicht (omgeving Hogestraat).

Algemene wet bestuursrecht

De Algemene wet bestuursrecht (Awb) bevat algemene regels over hoe de overheid en individuele burgers, bedrijven en dergelijke zich tot elkaar verhouden. De Awb beschrijft onder andere welke rechten burgers hebben om bezwaar te maken of in beroep te gaan tegen door een bevoegd gezag (bijvoorbeeld de gemeente) gemaakte besluiten.

Wet algemene bepalingen omgevingsrecht

De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) is de basis voor een groot deel van de vergunningen in het domein van de fysieke leefomgeving. De Wabo maakt het mogelijk om, binnen een project, met één omgevingsvergunning verschillende activiteiten (bouw, aanleg, oprichten, gebruik) uit te voeren.

In de Wabo wordt bepaald welke activiteiten omgevingsvergunningsplichtig (kunnen) zijn, hoe de procedure voor deze vergunning verloopt, en wie het bevoegd gezag is. Activiteiten waarbij ook getoetst moet worden aan de Wet natuurbescherming (zie hieronder) doorlopen een meer uitgebreide procedure. In 2021 zal de Wabo opgaan in de nieuwe Omgevingswet.

Wet natuurbescherming 2017

De Wet natuurbescherming regelt de aanwijzing, instandhouding en bevoegdheden van Natura 2000-gebieden, andere nationale natuurgebieden en van planten- en diersoorten. De basis

van deze wet wordt gevormd door hogere Europese regelgeving (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn), aangevuld met specifiek Nederlandse soorten.

De Wet natuurbescherming geldt sinds 1 januari 2017. In deze wet zijn onder meer de eerdere Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet opgegaan. Ook het Besluit uitvoering Europese houtverordening is hierin opgenomen. Zowel bescherming van gebieden als soortenbescherming zijn in deze nieuwe wet geregeld.

Uitgangspunt voor de omgevingsvisie op bomen en beplanting van Maasdriel is dat het bestendig beheer wordt voortgezet. De regelgeving ten aanzien van bestendig beheer blijft ook binnen de Wet natuurbescherming van kracht. De provincies hebben in deze wet een nadrukkelijker rol. In 2021 zal ook de Wet natuurbescherming opgaan in de nieuwe Omgevingswet.

Bescherming van houtopstanden

Een groot deel van de oude Boswet is overgenomen in de nieuwe Wet natuurbescherming. Dit deel van de wet regelt de instandhouding van het bosareaal in Nederland, door bescherming van de houtopstanden buiten de bebouwde kom.

Onder de Wet natuurbescherming vallen houtopstanden die bestaan uit een met bomen beplant oppervlak van 10 are of meer, of een rijbeplanting van meer dan 20 bomen. In de praktijk geldt een meldingsplicht bij het kappen van bomen in een houtopstand en de verplichting om het perceel binnen 3 jaar opnieuw in te planten.

De Wet natuurbescherming geldt niet voor:

- Houtopstanden op erven en in tuinen; hier geldt de gemeentelijke verordening (zie verderop).
- (Water-)wegbeplantingen en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden die bestaan uit wilgen en populieren.
- Grienden en hakhout dat periodiek wordt gekapt, voor zover het gaat om populieren, wilgen, essen of elzen.
- Vruchtbomen en windschermen rond boomgaarden.
- Naaldbomen, geteeld als kerstbomen.
- Dunning, als beheermaatregel voor de (overblijvende) houtopstand.
- Vellingswerkzaamheden voor de uitvoering van een bestemmingsplan.

Monumentale bomen

In het landelijk register van de Bomenstichting staan binnen de gemeentegrenzen 4 monumentale bomen geregistreerd. Dit register heeft geen juridische status, dat geldt eveneens voor de benoemde bomen.

De gemeente kijkt met haar eigen criteria of deze bomen in aanmerking komen voor een gemeentelijke status.

2. PROVINCIALE BELEIDSKADERS

Natuurnetwerk Nederland & Het Gelders Natuurnetwerk

Een belangrijk onderdeel van de provinciale groenstructuur is het Natuurnetwerk Nederland (NNN). De realisatie van deze ecologische hoofdstructuur van Nederland duurt tot en met 2027. De bescherming van het netwerk vindt plaats op grond van de Provinciale Ruimtelijke Verordening. Een groot deel van het NNN is ook onderdeel van Natura 2000, het Europese natuurnetwerk dat op grond van de Wet natuurbescherming wordt beschermd.

De provincie en haar partners streven samen naar een compact en hoogwaardig stelsel van onderling verbonden natuurgebieden en naar behoud en versterking van de kwaliteit van het landschap. Natuur en landschap zijn het kapitaal van Gelderland. De opgaven die de provincie en haar partners hierbij zien, zijn:

- Het behouden en mogelijk vergroten van de biodiversiteit (soortenrijkdom) in de natuur.
- Het verbinden van de Gelderse natuur met natuurgebieden in aangrenzende provincies en Duitsland.
- Het betrekken van de mensen in een gebied bij het beheer van hun natuur en landschap.

Om de biodiversiteit nu en voor toekomstige generaties Gelderlanders veilig te stellen, beschermt de provincie het Gelders Natuurnetwerk. Het Gelders Natuurnetwerk is een samenhangend netwerk van bestaande en te ontwikkelen natuur van internationaal, nationaal en provinciaal belang. Dit Gelders Natuurnetwerk bestaat uit alle terreinen met een natuurbestemming binnen de voormalige EHS en bevat tevens een zoekgebied nieuwe natuur van 7.300 hectare, voor 5.300 hectare nog te realiseren nieuwe natuur.

Een groot deel van de Gelderse natuurgebieden is internationaal beschermd: de Natura 2000-gebieden.

Diverse uiterwaarden en open graslanden zijn van belang voor weidevogels. Het zijn vogelrichtlijngebieden. De uiterwaarden, met uitzondering van enkele hoogwatervrije terreinen, behoren tot Natura 2000-gebied, waardoor hier geldt dat de leefgebieden van bepaalde planten- en diersoorten beschermd worden.

Voor de Bommelerwaard is in het *Natuurbeheerplan 2019* het volgende vastgelegd aan aandachtspunten:

Open grasland

In de bestaande weidevogelgebieden die liggen in gebieden met als classificatie 'open grasland nat' dient vooral gewerkt te worden aan het vergroten van de kruidenrijkdom en vernatting van de percelen.

Natte dooradering

De wateren rondom de Capreton zijn begrensd vanwege de aanwezigheid van de Bittervoorn. Ter bevordering van deze soort zijn maatregelen getroffen. Deze zitten vooral in het verbeteren van de waterkwaliteit door mest- en spuitvrije zones aan te wijzen, direct grenzend aan watergangen. Daarnaast het bevorderen van bittervoornvriendelijk slootbeheer. In de soortenfiches van het agrarisch natuur- en landschapsbeheer staan de maatregelen voor het bevorderen van de Bittervoorn concreet genoemd.

Droge dooradering

Begrensd zijn de oeverwallen bij het eiland van Alem vanwege de ontwikkelingsmogelijkheden voor patrijs en overwinterende akkervogels. Inzetten op een mozaïek van struwelen en ruigten.

Molenbiotoop & Molenbiotoop-inventarisatie Gelderland 2009'

In Maasdriel staan 2 molens: De Sara Catharina in Hoenzadriel (Kerkdriel) en de Vento Vivimus in Hurwenen. In verband met de windvang en het weren van storende visuele elementen dient buiten bestaand bebouwd gebied de vrije ruimte rond molens gehandhaafd te blijven.

Hierbij is de '1:100-regel' het uitgangspunt:

- Binnen 100 meter rond de molen mag geen bebouwing of beplanting hoger dan de onderste punt van de verticaal staande wiek worden opgericht;
- Binnen een afstand van 100 tot 400 meter rond de molen moet wat betreft bebouwing en beplantingen het volgende geregeld worden: de hoogte mag niet meer bedragen dan 1/100 van de afstand tussen de bouwwerk/beplanting en molen, gerekend van de onderste punt van de verticaal staande wiek.

Uit het de 'Molenbiotoopinventarisatie Gelderland 2009' blijkt dat De Sara Catharina (Hoenzadriel, Kerkdriel) een aanvaardbare biotoop heeft, en de Vento Vivimus (Hurwenen) een bedenkelijke biotoop.

Omgevingsvisie Gelderland, geconsolideerde versie 2018

De provincie heeft haar visie op de omgeving vertaald in de 'Omgevingsvisie Gelderland'. In de Visie zijn de volgende hoofddoelen benoemd:

1. **Divers** Gelderland betreft de regionale verschillen in maatschappelijke vraagstukken en opgaven en het koesteren van de regionale identiteiten. Zo heeft het Rivierenland andere regionale economische en culturele motoren dan de Stedendriehoek.
2. **Dynamisch** Gelderland betreft de provinciale ambities die zich afspelen op met name ruimtelijk-economisch vlak, bijvoorbeeld wonen, werken, mobiliteit.
3. **Mooi** Gelderland betreft de Gelderse kwaliteiten die bescherming danwel ontwikkeling nodig hebben en die tegelijk richting geven aan ontwikkelingen. Denk aan cultuurhistorie, natuur, water, ondergrond.

REGIONALE BELEIDSKADERS

Landschapsplan Bommelerwaard 2003 (Gemeente Maasdriel & Zaltbommel)

Hierin wordt ingezet om de landschappelijke waarden en kwaliteiten voor nu en voor de toekomst vast te stellen. In het landschapsplan zijn doelstellingen geformuleerd, waaronder:

- Behoud van de identiteit van de komgebieden en oeverwallen en het kleinschalige karakter van het landschap.
- Behoud van de beleving van cultuurhistorische waarden.
- Versterken van de ruimtelijke overgangen van de dorpen naar het omliggende landschap.

Groenbeleid Zaltbommel 2016-2026

Burgemeester Zaltbommel heeft in haar groenbeleid de waarden en functies van groen vastgelegd, met daarbij de gewenste beheer kwaliteit. Ook de groenstructuur met indeling naar hoofd- en nevenstructuren is gedefinieerd en per kern vastgelegd. Bomen zijn in het groenbeleid meegenomen.

Water- en Rioleringsplan Bommelerwaard 2017-2021

De Bommelerwaard heeft te maken met fluctuerende grondwaterstanden. Zowel hoog als laag grondwater kan nadelig zijn voor de groeiomstandigheden van bomen en ander groen. Dit is en blijft een aandachtspunt. In de regio is redelijk voldaan aan de waterbergingsopgaven, maar met het veranderende klimaat blijft dit een speerpunt.

Ambitiedocument 2016-2020 Regio Rivierenland

De ruimtelijke strategische visie is een bouwsteen voor de gemeentelijke omgevingsvisies. De visie heeft de focus op de regionale speerpunten Agribusiness, Economie & Logistiek, en Recreatie & Toerisme. Een aantal onderwerpen - zoals wonen, water en natuur – worden niet behandeld. Wél worden relaties gelegd met landschap, duurzaamheid en mobiliteit, omdat deze de speerpunten ruimtelijk direct raken.

De tien samenwerkende Rivierenlandse gemeenten willen het ruimtelijk ordeningsbeleid optimaal inrichten voor nieuwe kansen. Hierbij zijn de randvoorwaarden op het gebied van ruimtelijke ordening heel belangrijk.

GEMEENTELIJKE BELEIDSKADERS

Bestuursakkoord 2018-2022

Onder het motto 'Samen werken aan een krachtig Maasdriel' zijn in dit document de onderwerpen vastgelegd waar opgaven verwacht worden. Groen heeft daarbij vooral een zwaartepunt tussen de kernen, in het landschap van het buitengebied. De kwaliteiten van deze open, groene ruimte moeten gehandhaafd blijven.

Structuurvisie en plan-MER Maasdriel 2011

In 2011 is de Structuurvisie 2004 bijgesteld en geactualiseerd. In het document is een ruimtelijke analyse van de waarden, functies en gebieden vastgelegd, en een visie met ruimtelijke koers opgesteld. Het ideaalbeeld van de gemeente voor 2020 wat betreft groen en landschap:

- Maasdriel is een gemeente waar het goed wonen is. De kernen hebben ieder een eigen identiteit, daartussen liggen omvangrijke groene zones, deels landbouw, maar ook veel natuur.
- De omgeving van de kernen in Maasdriel is prachtig: De ruimte tussen de kernen kenmerkt zich door groen en openheid, de randen kennen natuurgebieden en de landbouw is mede drager van het landschap. Hierdoor is Maasdriel niet alleen aantrekkelijk voor eigen inwoners, maar ook voor dagrecreanten.

Duurzaamheidsprogramma 2017-2020

Het duurzaamheidsprogramma spitst zich voornamelijk toe op de energietransitie. Openbaar groen wordt gezien als een dermate belangrijk element voor de leefbaarheid en duurzaamheid, dat is gekozen om voor het openbare groen een separate visie met duurzaamheidsaspecten op te stellen.

Groen- en bomenbeleidsplan 2011

Het groen- en bomenplan benoemt uitgangspunten en te ontwikkelen onderdelen. Daarnaast zijn diverse beheerszaken vooral uitgewerkt op tactisch en operationeel niveau.

Visie op bomenbeheer: Bomen op een toereikende standplaats, op een veilige manier, volwassen laten worden tegen reguliere onderhoudskosten waarbij de verscheidenheid van de verschillende woonkernen in acht wordt genomen.

Er wordt gericht op voorspelbaar, cyclisch bomenbeheer. Daarbij is een 5-jarige cyclus ingericht, die verder uitgewerkt is in het boombeheerplan. Inzet is het toepassen van structurele boombescherming. De boomstructuur is vastgelegd (Boomstructuurplan) met per niveau een uitwerking naar inspanning (beheer, bescherming).

Voor groenbeheer zijn de deelgebieden en de beheertypen met de beheerniveaus vastgelegd. Uitgangspunt is een net beeld dat past bij het gebruik en de uitstraling van het gebied.

Samen voor een bloeiend centrum: Centrumvisie Maasdriel, 2016

Visie voor de 3 centrumgebieden Ammerzoden, Hedel en Kerkdriel. Bomen en groen vormen in deze visie voornamelijk aankledingselementen, die moeten passen in het beeld en voldoende onderhouden moeten zijn.

Bomenstructuurplan gemeente Maasdriel (2009)

De gemeente Maasdriel heeft haar inrichtingseisen voor groeiplaatsen beschreven in haar bomenstructuurplan. In het bomenstructuurplan worden voornamelijk algemene inrichtingsvoorwaarden gegeven.

De doelstelling voor het bomenstructuurplan is: het omschrijven van de gewenste boomstructuur en inrichtingslijnen voor alle gemeentelijke bomen binnen de gemeente en daarmee te komen tot een bomenstructuur die voldoet aan de volgende kwalificaties: waardevol, karakteristiek, veilig en duurzaam. Bij dit plan hoort ook een Boomwaarderingssysteem, dat gebruikt wordt om de Lijst Waardevolle Bomen Maasdriel op te stellen.

Er wordt onderscheid gemaakt naar hoofdstructuur, nevenstructuur, monumentale bomen en overige bomen.

Boomwaarderingssysteem 2009 en Bescherming Waardevolle Bomen Maasdriel 2014

Op basis van verschillende parameters kan een boom volgens een puntensysteem een score toegekend krijgen. De beoordelingscriteria plaatsbepaling, ruimtelijke betekenis en (cultuurhistorische) betekenis hebben een grotere meerwaarde dan criteria als boomsoort, stamdiameter en groeivorm. Wanneer een boom een score heeft van 34 punten of meer wordt deze opgenomen in de Lijst Waardevolle Bomen Maasdriel.

In het herziene kapbeleid (Bescherming Waardevolle Bomen) zijn de criteria en de puntentelling aangescherpt.

Kwaliteitsplan IBOR 2009

IBOR staat voor Integraal Beheer Openbare Ruimte. Hierbij gaat het om de beheerkwaliteit van de openbare ruimte. Concreet gaat het om de kwaliteit van de wegen en paden, de bebording, de markeringen en het openbaar groen met de bomen, beplantingen en gazons. Van deze aspecten wordt een beleidskader geschetst, met de ambities voor de beeldkwaliteit van de openbare ruimte.

Basis Leidraad Openbare Ruimte (BLOR)

Hierin worden richtlijnen gegeven voor de aanleg van bijvoorbeeld groeiplaatsen en afstanden van kabel- en leidingstraten tot bomen. Bij grondwerken bij bomen dient rekening gehouden te worden met de richtlijnen uit Handboek Bomen 2018 van het Norminstituut Bomen.

Jaarplan openbare ruimte 2018

Groen speelt een belangrijke rol bij de identiteit en herkenbaarheid van Maasdriel. De belangrijkste structuren zijn vastgelegd in een boomstructuur. Deze boomstructuur volgt voor een groot gedeelte de stedenbouwkundige indeling en heeft een belangrijke functie als begeleiding en geleiding langs wegen. De onderhoudskwaliteit van het groen (zowel technisch beheer als verzorging) is vastgesteld op kwaliteitsniveau B (basis).

Algemene Plaatselijke Verordening 2018

Het behouden van bomen en groen is met gemeentelijke regels in de APV vastgelegd.

Rondom hoogspanningslijnen moet rekening gehouden worden met opgaande houtgewassen. Beschermd houtopstanden (lijst waardevolle bomen, boomstructuren, bestemmingsplannen ed) mogen niet zonder vergunning gekapt. Bij een vergunning kan een herplantplicht worden opgelegd. Bij werkzaamheden rond bomen is een Boom Effect Analyse (BEA) verplicht.

Beleidsregel Verkoop of verhuur van overhoeken, 2004

Overhoeken zijn stukken gemeentelijke grond, niet zijnde landbouwgrond, waarvan de oorspronkelijke of toebedachte bestemming is vervallen of komt te vervallen. Deze gronden grenzen aan een particulier perceel en kunnen door overname bij dat perceel getrokken worden. In de beleidsregel zijn voor deze verkoop of verhuur regels neergelegd.

Gemeentelijk Verkeers- en vervoersplan Maasdriel 2019

Vanuit de wettelijke taak om te zorgen voor veilige en adequate wegen is dit plan vanuit een integrale blik opgesteld. Hierin opgenomen zijn de huidige stand van zaken, een toekomstvisie, en het uitvoeringsprogramma. Groen speelt hierin een marginale rol. Het mag niet overhangen, het zicht belemmeren, en moet passen bij de parkeeropgave.

Schaderegeling ingravingen kabels en leidingen Maasdriel

Schade die ontstaat ten gevolge van aanleg, instandhouding en opruiming van kabels en leidingen in en op openbare gronden dient altijd te worden hersteld, waarbij de herstelkosten voor rekening van de netbeheerder komen. De voorwaarden en tarieven hiervoor zijn in deze regeling vastgelegd.

Speelruimteplan 2008-2017

In het speelruimteplan worden de beleidsuitgangspunten voor spelen vastgelegd en wordt geschetst welke aanpassingen nodig zijn om hieraan te voldoen. De bijbehorende visie is dat er in de openbare ruimte voldoende veilige speelruimte aanwezig is. Naast deze zogenaamde informele speelruimte moet er een evenredig verdeeld aanbod van formele speelvoorzieningen aanwezig zijn. Onderdeel hiervan kunnen natuurlijke speelplekken en speelbomen zijn.

Wegbeheerplan 2018-2021

In het buitengebied wordt het technisch groenbeheer uitgevoerd op kwaliteitsniveau C (laag). Het gaat vooral om bermen. De bermen zijn onderdeel van het wegprofiel en hebben vaak een geleidende functie voor het verkeer en bieden ruimte aan wegmeubilair. Kwaliteitsniveau C betekent extensief onderhoud. De bermen worden 2 keer per jaar gemaaid, het maaisel blijft achter. Delen van de berm waar vanwege verkeersveiligheid goed uitzicht noodzakelijk is, worden vaker gemaaid.

De onkruidbestrijding op verharding is een aandachtspunt, aangezien gemeente Maasdriel zoveel mogelijk zonder chemische bestrijdingsmiddelen wil werken. De gemeente zoekt naar alternatieve methoden. Daarnaast is er aandacht voor onkruidpreventie bij de nieuwe inrichtingsplannen.

Groen speelt een belangrijke rol bij de identiteit en herkenbaarheid van Maasdriel. De belangrijkste structuren zijn vastgelegd in een boomstructuur die voornamelijk uit bomen bestaat. Deze boomstructuur volgt voor een groot gedeelte de stedenbouwkundige indeling en heeft een belangrijke functie als begeleiding en geleiding langs wegen. De onderhoudskwaliteit van het groen (zowel technisch beheer als verzorging) is vastgesteld op kwaliteitsniveau B (basis). Het onderhoud wordt uitgevoerd door zowel de eigen dienst als door externe aannemers.

Visie op recreatie en toerisme Maasdriel 2018-2022

De gemeente Maasdriel wil de identiteit en het aanbod van Maasdriel en de Bommelerwaard versterken. Hiervoor wordt onderzocht welk potentieel er op toeristisch en recreatief gebied ligt om Maasdriel een aantrekkelijker karakter te geven voor haar bewoners, toeristen en passanten. Het groene landschap speelt daarbij een rol maar vormt niet direct een speerpunt.

Bestemmingsplannen

Voor de kernen Ammerzoden, Alem, Hedel, Heerewaarden, Rossum en Hurwenen, Velddriel, Well en Wellseind zijn bestemmingsplannen beschikbaar op <https://www.maasdriel.nl/inwoner-en-ondernehmer/bouwen-en-verbouwen/bestemmingsplannen/overzicht-bestemmingsplannen/>.

Beschermd dorpsgezicht

De kernen Heerewaarden, Rossum en Hurwenen hebben een beschermd dorpsgezicht. Heerewaarden is rijksbeschermd en Hurwenen en Rossum zijn gemeentelijk beschermd.

Keur van het waterschap

De Keur van het waterschap geeft aan welke beperkingen en verboden er op en rond de waterkering gelden. Zo is het onder meer verboden om binnen de kernzone en beschermingszone van de waterkering activiteiten te verrichten, zoals het spitten en graven, slepen, houden van dieren, leggen van drainage, oprichten van bouwwerken en aanbrengen van opgaande houtbeplantingen.

- In Ammerzoden maakt het dijklichaam onder de Molendijk / Bovendijk / Maasdijk deel uit van de waterkering.
- In Alem maken de dijklichamen onder de Veerweg en de Sint Odradastraat deel uit van de waterkering.
- In Hedel maakt het dijklichaam onder de Maasdijk deel uit van de waterkering.
- In Rossum maken de dijklichamen onder de Waaldijk en de Maasdijk deel uit van de waterkering.
- In Well maakt het dijklichaam onder de Maasdijk / Wellsedijk deel uit van de waterkering. Daarbij is sprake van een kernzone (de eigenlijke dijk) en een beschermingszone.
- In Wellseind maakt het dijklichaam onder de Wellseindsedijk deel uit van de waterkering. Daarbij is sprake van een kernzone (de eigenlijke dijk) en een beschermingszone.

Groenvoorzieningen – huidige situatie

In de meeste kernen zijn de groenvoorzieningen beperkt en bestaan die voornamelijk uit bermgroen en bomenrijen langs wegen en grasvelden, al dan niet met bomen. Er wordt ook niet gesproken van een duidelijke groenstructuur. De gemeente kent wel een groen karakter, te danken aan het agrarische buitengebied.

Groenvoorzieningen – streefbeelden

In de streefbeelden bij ruimtelijke ontwikkelingen wordt over het algemeen aangestuurd op het behouden en verder faciliteren van de bestaande voorzieningen, teneinde de leefbaarheid voor de bewoners op peil te houden.

Voor enkele kernen wordt ingegaan op het versterken van de samenhang en eenduidigheid van groenvoorzieningen en de verbinding met het buitengebied.

BIJLAGE D

ANALYSE BEHEERGEGEVENS

De gemeente Maasdriel beslaat circa 7500 hectare, waarvan 6611 hectare land en 935 hectare water.

Op het land vinden we onder andere het volgende ruimtegebruik¹:

- 5351 hectare landbouwterrein
- 635 hectare bebouwd terrein
- 303 hectare verkeersterrein
- 135 hectare recreatieterrein
- 121 hectare bos en natuurlijk terrein

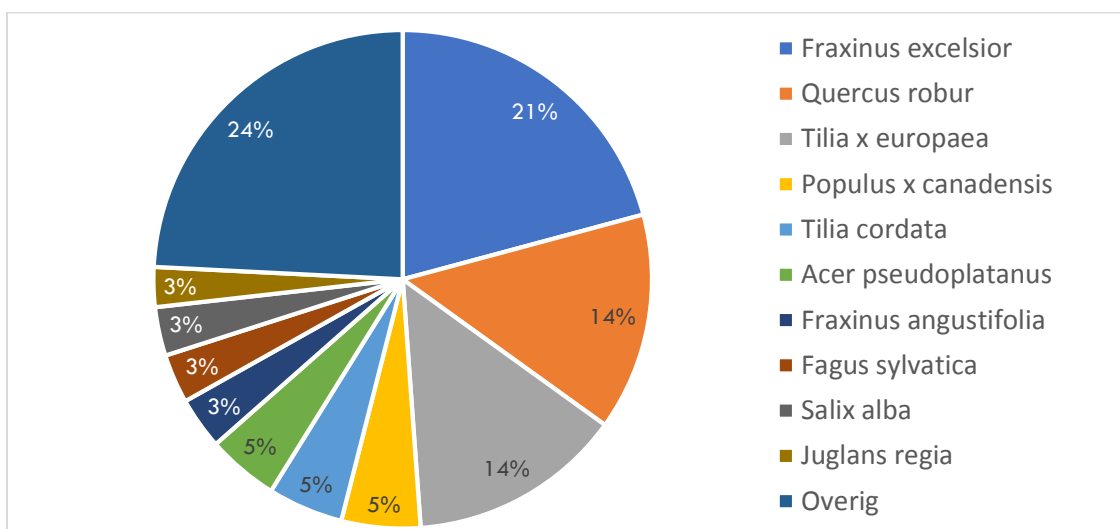
Het gemeentelijke bomenbestand bevat ruim 15.000 bomen, wat met 24.000 inwoners grofweg neerkomt op 0,6 boom per inwoner.

Het aandeel gemeentelijke groenvoorziening komt (inclusief wegbermen) neer op 47 hectare (0,6 %).

In het gemeentelijke bomenbestand staan 15.290 bomen geregistreerd. De boomgegevens in deze beheeranalyse zijn afkomstig van 1 boomveiligheids- en onderhoudsinventarisatie waarbij 4.334 bomen zijn beoordeeld.

1. BOMENBESTAND

Boomsoorten

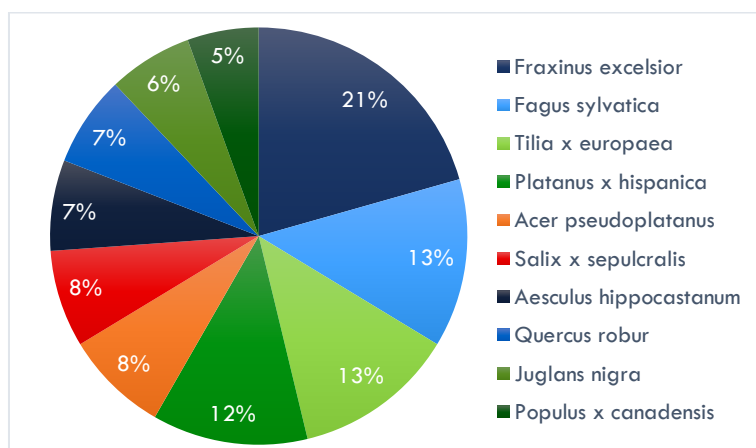

In het bekeken cyclusdeel zijn 94 verschillende soorten geregistreerd. Het totale bomenbestand is opgebouwd uit 133 verschillende soorten.

De soortensamenstelling is redelijk divers te noemen. De 10 meest voorkomende boomsoorten vormen circa 76% van het totaal. De meest voorkomende boomsoort is es (*Fraxinus excelsior*). Daarna zijn de zomereik (*Quercus robur*) en de gewone linde (*Tilia x europaea*) goed vertegenwoordigd.

¹ <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/70262ned/table?dl=3D8B>

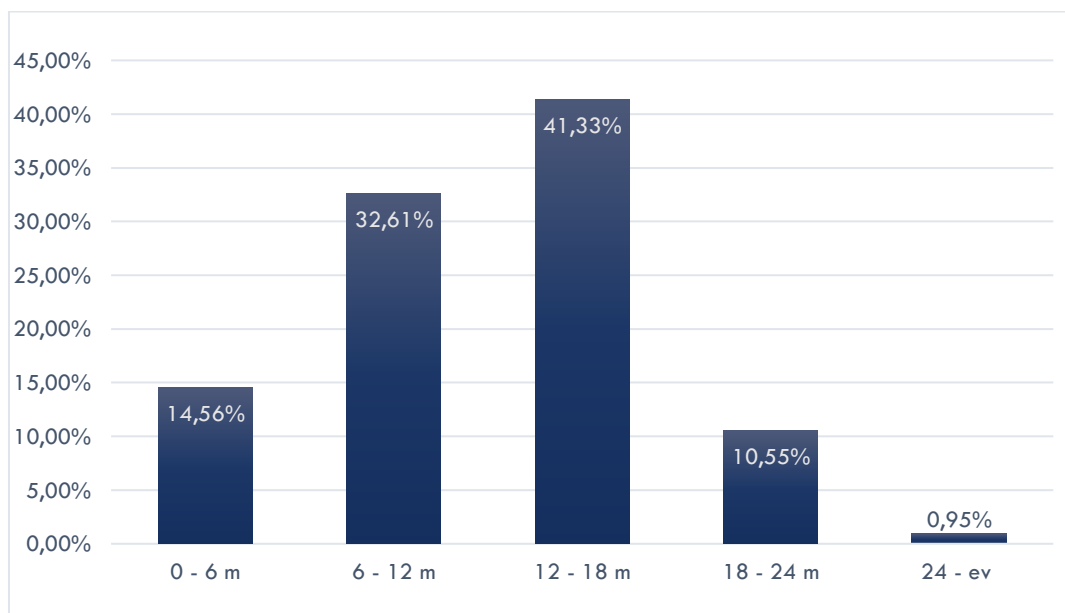
Beleidsstatus I

Van de geïnventariseerde bomen heeft circa 6% beleidsstatus I. Dit betekent dat de bomen een monumentale waarde of beschermingsstatus hebben.

Dit zijn voornamelijk essen, beuken, lindes, platanen, kastanjes en eiken. Opvallend is dat er ook snelgroeïende soorten zoals wilg en populier beleidsstatus I hebben. Deze soorten zijn op latere leeftijd meestal breukgevoelig. Hierdoor behalen de bomen niet vaak de monumentale leeftijd van 80 jaar.

Boomhoogtes

Veel van de niet vrij uitgroeïende bomen zijn bomen van de eerste grootte. Echter halen lang niet al deze bomen in Maasdriel hun gebruikelijke eindhoogte (hoger dan 18 meter) niet. Slechts 11% van de bomen is hoger dan 18 meter, dit is een gering percentage. De meest voorkomende boomhoogte in Maasdriel is 12 tot 18 meter (41%).

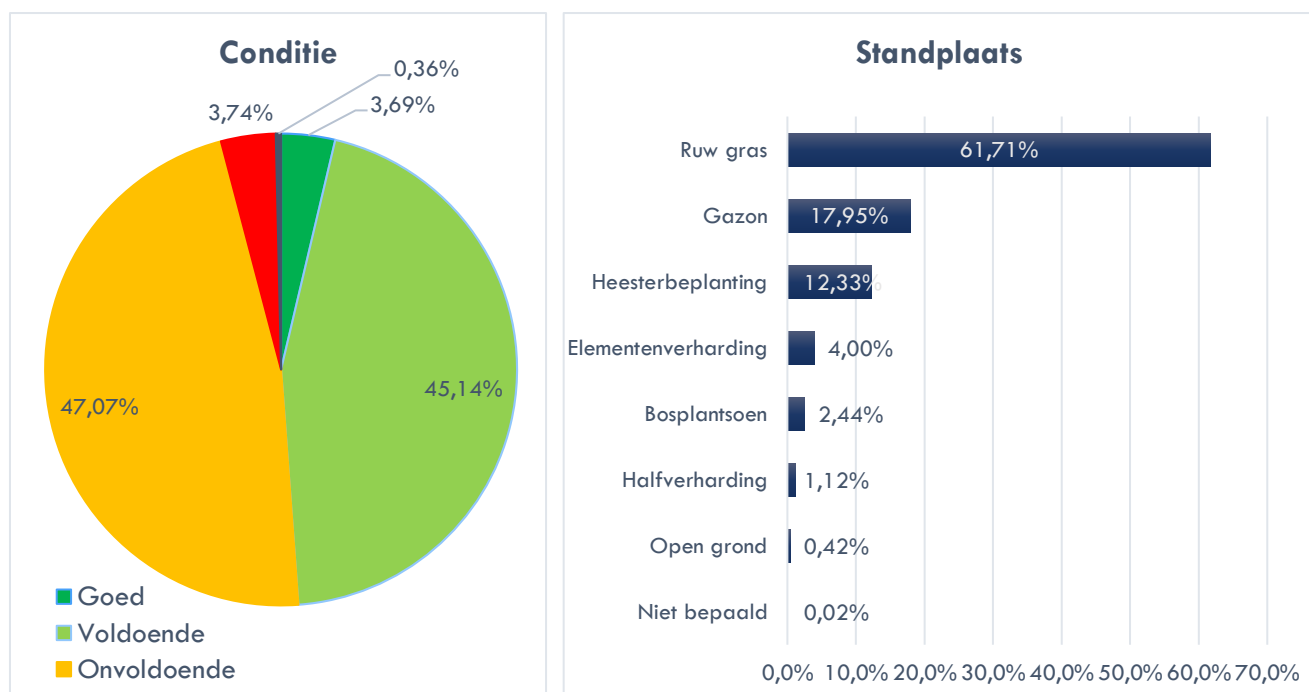
Conditie en standplaats

Dat bomen hun natuurlijke eindhoogte niet halen is ook terug te zien in de conditie. 50% van de bomen heeft onvoldoende of een slechte conditie. Dit heeft te maken met de mogelijke fluctuaties van de grondwaterstand en een ongunstige standplaats.

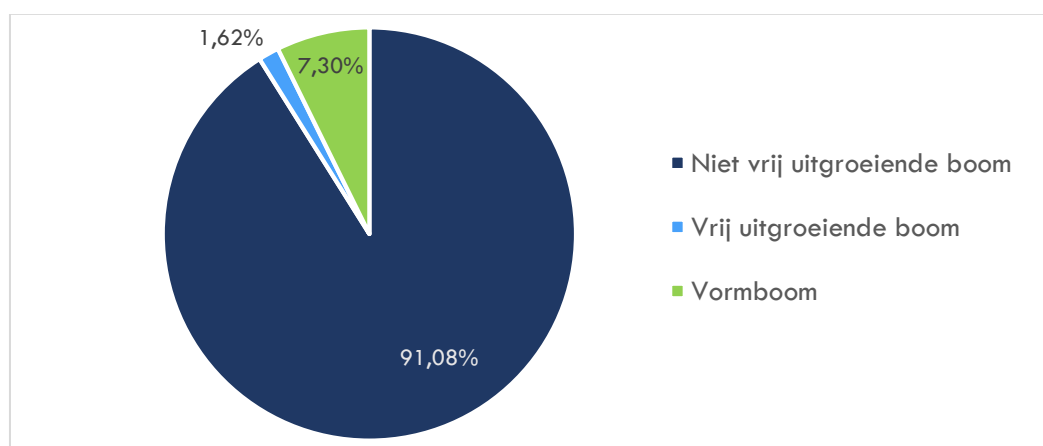
Conditie en standplaats (vervolg)

De meeste bomen in de gemeente Maasdriel hebben een standplaats in ruw gras of gazon (79% van de bomen). Dit is op zich een gunstige standplaats, echter kunnen het ook smalle stroken ruw gras of gazon zijn langs wegen (bermen). Onder de wegverharding bevindt zich een cunet met voornamelijk humusarm zand, en vrijwel altijd sprake van bodemverdichting. Hierdoor is er een tekort aan zuurstof en voedingsstoffen in de ondergrond. Een aantal jaar na aanplant zijn de beschikbare voedingsstoffen op waardoor de conditie van de boom achteruit gaat. De boom stopt dan met groeien en kan gebreken gaan vertonen.

Een klein deel van de bomen bevindt zich in de beplanting (12%) of verharding (4%).

Boomtype

Het bomenbestand bestaat voornamelijk uit niet vrij uitgroeiende bomen (9%). Dit zijn bomen langs wegen die worden opgekroond om voldoende doorrijhoogte te hebben. 7% van de bomen is vormboom (zoals knotwilg of leilinde) en maar 1% van de bomen is vrij uitgroeiend. Dit zijn veelal bomen in parkjes en bosjes waar niet direct een weg langs loopt en er ook geen andere reden is om de boom op te kronen.

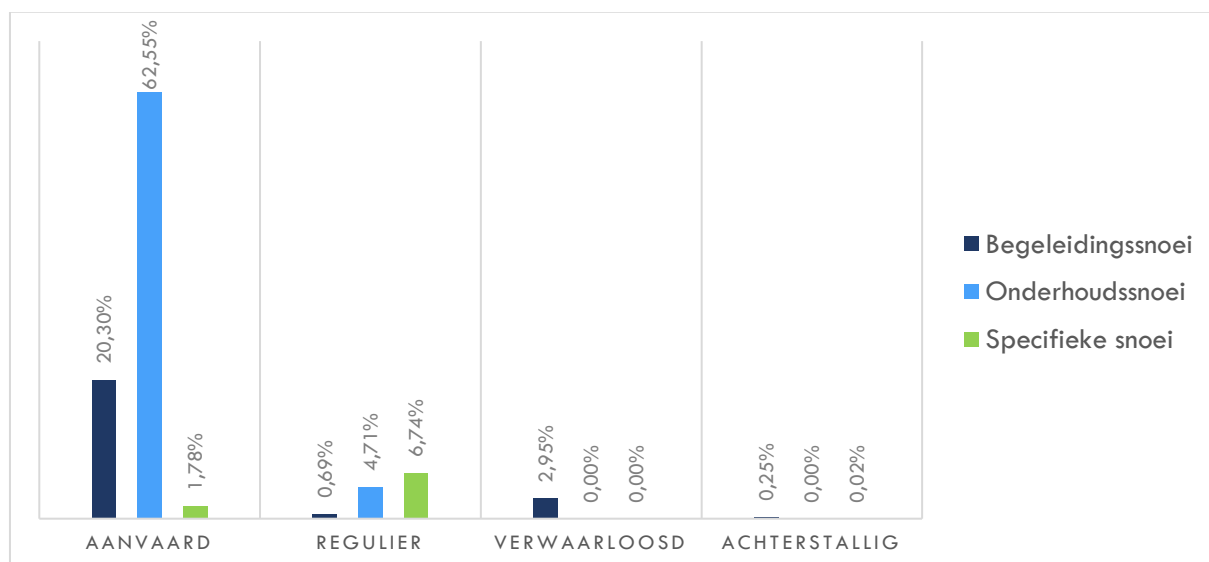
Boombeeld

85 % aanvaard

12% regulier

3% verwaarloosd

0,25% achterstallig

Deze grafiek geeft het boombeeld na uitvoeren van de snoeiadviezen uit de inspectie weer. Na een reguliere inspectie- en onderhoudsronde staat het bomenbestand er dus positief bij. Het grootste deel van de bomen heeft een aanvaard boombeeld. Een klein deel van de bomen (3%) heeft na de uitvoering nog een achterstallig of verwaarloosd boombeeld. Hier zijn nog extra ingrepen nodig of juist niet meer mogelijk.

Aantal bomen per inwoner

kern	Ammerzoden	Hedel	Rossum	Well	Alem	Heerewaarden	Hurwenen	Kerkdriel	Hoenzadriel	Velddriel	Bebouwde kom totaal	Buitengebied
Aantal bomen	1366	2110	1203	172	182	193	338	2145	54	485	8248	6237
Bomen per inwoner	0,4	0,7	0,6	0,4	0,3	0,2	0,5	0,3	0,3	0,6	0,4	1,4

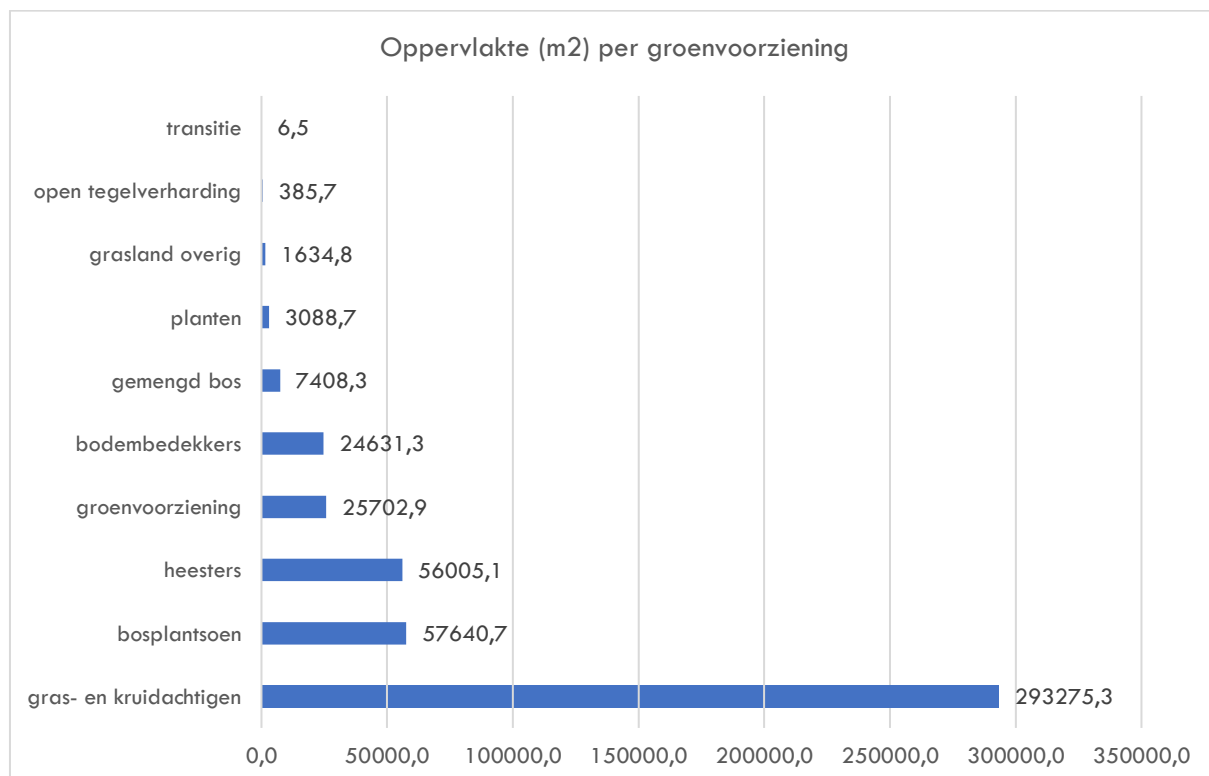
Hedel, Rossum en Velddriel zijn de meest boomrijke kernen. In Heerewaarden zijn weinig bomen per inwoner. In het dunbevolkte buitengebied zijn naar verhouding veel meer bomen per inwoner, wat het gemiddelde over de gehele gemeente op 0,6 boom per inwoner brengt.

2. GROENBESTAND

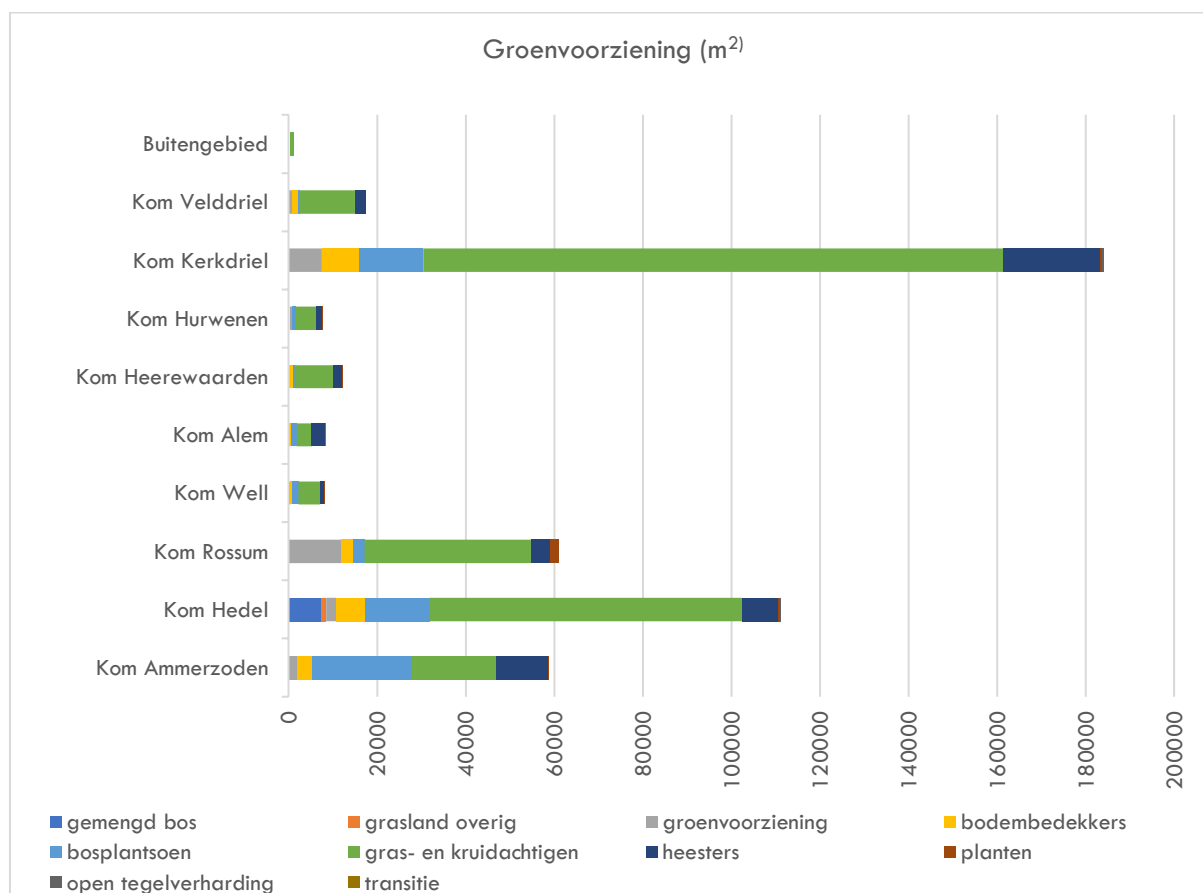
In de gemeente Maasdriel komt in totaal 47 hectare (470.000 m²) groenvoorziening voor. In het onderstaande diagram is te zien dat de meest voorkomende vorm bestaat uit gras- en kruidachtigen (25 hectare). Een klein deel hiervan is onderdeel van een wegberm. Het grootste deel van de wegbermen is niet gedefinieerd als groenvoorziening, en vormt een apart beheertype.

Aangezien de bermen onderdeel zijn van het wegenbeheer zullen de groenvoorzieningen die eigenlijk grasberm zijn in de verdere gegevensanalyse buiten beschouwing worden gelaten zodat het enkel gaat om groen met de functie groene aankleding.

Groen in Maasdriel

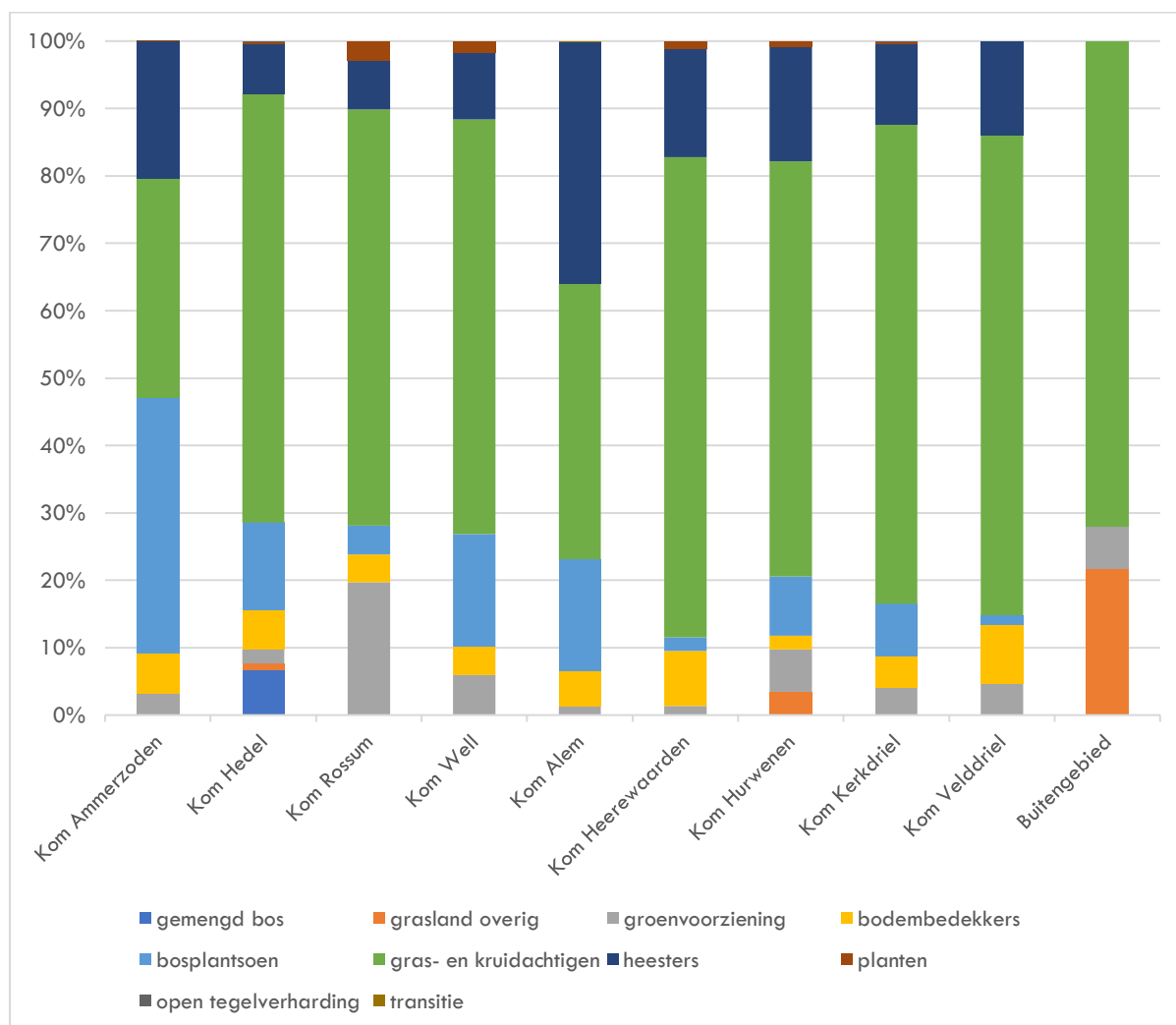
Oppervlakte naar type begroeiing per kern en buitengebied in hectare

	Ammerzoden	Hedel	Rossum	Well	Alem	Heerewaarden	Hurwenen	Kerkdriel	Velddriel	Bebouwde kom totaal	Buitengebied	Totaal
kern												
oppervlakte (ha)	131	153	140	112	26	48	77	275	53	1015	6532	7547
oppervlakte groen (ha)	5,9	11,1	6,1	0,8	0,8	1,2	0,8	18,4	1,7	46,9	0,1	47,0
inwonertal	3140	3230	2110	790	560	1220	640	6660	860	19210	4430	23640
% groen oppervlakte	4,5	7,3	4,3	0,7	3,2	2,5	1,0	6,6	3,3	4,6	0,0	0,6
m ² groen per inwoner	18,7	34,4	28,9	8,8	14,8	10,0	11,9	27,6	20,3	24,4	0,2	19,9

De hoeveelheid groen per kern beschouwen we in verhouding tot de totale oppervlakte van de betreffende kern. Dan valt op dat Hedel en Kerkdriel naar verhouding groener zijn dan Hurwenen. Kijken we naar de hoeveelheid groenvoorziening per inwoner, dan hoort ook Rossum bij de groenere kernen. Aandachtspunt is hierbij wel dat enkel gekeken is naar de hoeveelheid gemeentelijke groenvoorziening. Particuliere tuinen en landbouwgrond dragen nadrukkelijk ook bij aan het groene beeld, maar vallen buiten deze analyse.

Verhouding groenvoorzieningen

In bovenstaande grafiek is het verschil in groeninrichting per kern te zien. Naar verhouding is bijvoorbeeld in de bebouwde kom van Ammerzoden en Alem veel meer bosplantsoen dan wel gemengd bos te vinden dan in de andere kernen, terwijl in Heerwaarden en Kerkdriel voornamelijk gras- en kruidachtigen het groene beeld bepalen.

DOELSTELLINGEN DEELVISIE GROEN EN BOMEN MAASDRIEL

1. Goede groenstructuur

- A. De groenstructuur wordt uitgebreid en aangevuld.
- B. Het onderhoudsniveau is in de basis in alle kernen gelijk.
- C. Er wordt bij de aanplant en inrichting gezorgd voor voldoende ruimte voor groen.
- D. De juiste boom staat op de juiste plek.

2. Versterken van de lokale identiteit

- A. Er is een duidelijk verschil tussen bebouwde kom en buitengebied.
- B. De kernen hebben een groene identiteit

3. Duurzaamheid

- A. Vergroten van de biodiversiteit.
- B. Ecologisch beheer
- C. Ruimtelijke inrichting met aandacht voor klimaatadaptatie.

4. Duidelijke kaders en normen

- A. Er geldt een boomnorm
- B. Er geldt een groennorm.
- C. Bewonersparticipatie wordt gestimuleerd.
- D. De gemeente houdt de regie bij groene aankleding in projectontwikkeling.

TOELICHTING DOELSTELLINGEN

1. Goede groenstructuur

A. De groenstructuur wordt uitgebreid en aangevuld.

Er worden wenslocaties voor de versterking van de groenstructuur aangeven. Iedere vorm van groene aankleding verfraait de omgeving en draagt bij aan de groenstructuur. Van monumentale bomen als parels en kleurrijke bloemperken als aandachtstrekkers op markante plekken tot complete laanstructuren en groene opvulling langs wegen, overhoeken en tijdelijk op braakliggend terrein. Groen dat verdwijnt (kap, herinrichting) wordt ook weer aangevuld, waar mogelijk en indien passend op dezelfde locatie, anders in de directe omgeving.

B. Het onderhoudsniveau is in de basis in alle kernen gelijk.

Het openbaar groen wordt in beginsel in alle kernen op niveau B (Basis) onderhouden. Er wordt realistisch ingericht, waarbij gelet wordt op de soortkeuze, aantallen en oppervlakten, de onderhoudsbehoefte en het beschikbare budget. In centra kan, indien er voldoende financiële ruimte is, de kwaliteit van het onderhoud omhoog richting A. Ook is daar ruimte voor aanplant van onderhoudsintensieve leibomen en wisselperken. Op andere locaties dan in de centra kan inrichting en onderhoud ook geïntensiveerd worden, als inwoners of bedrijven bijdragen in het onderhoud en beheer.

C. Er wordt bij de aanplant en inrichting gezorgd voor voldoende ruimte voor groen.

Bij nieuwbouw en herinrichting wordt ruimte gecreëerd voor groen. Hierbij krijgen bomen een passende groeiplaats conform de richtlijnen uit het Handboek Bomen. Het sortiment wordt afgestemd op de functie van het groen, het wenselijke eindbeeld en de beschikbare ruimte.

D. De juiste boom op de juiste plek.

Bij het planten van bomen is het van belang dat de boom past op de locatie. Enerzijds dient te worden gezocht naar een soort, vorm en aantal dat past bij het landschap. Anderzijds dient de soort, vorm en het aantal te worden afgestemd op de lokale omstandigheden zoals bodem, grondwater en beschikbare boven- en ondergrondse groeiruimte zodat de geplante boom zich optimaal kan ontwikkelen.

2. Versterken van de lokale identiteit

A. Er is een duidelijk verschil tussen bebouwde kom en buitengebied.

De inrichting van de bebouwde kom, het overgangsgebied aan de dorpsranden en het omliggende buitengebied zijn op elkaar afgestemd. Doorgaande structuren en contrasten worden waar nodig hersteld en versterkt.

B. De kernen hebben een groene identiteit.

De groene uitstraling van de dorpskernen, gevormd door zowel gemeentelijk groen als particulier groen, heeft een positieve impact op het woongenot. Er is aandacht voor de groene aankleding, bijvoorbeeld door de aanleg van buurtgroen en het bevestigen van bloembakken aan lantaarnpalen.

3. Duurzaamheid

A. Vergroten van de biodiversiteit.

Door het vergroten van de soortenrijkdom wordt een aantrekkelijke leefomgeving gecreëerd voor meer soorten dieren en insecten. Hierbij is het echter wel van belang om (inheemse) gebiedseigen soorten, of cultivars toe te passen die bestand zijn tegen de gebiedskenmerken. Het vergroten van de diversiteit vermindert de impact van ziekten en plagen.

B. Ecologisch beheer.

Door ecologisch beheer worden inheemse flora en fauna beschermd. Dit kan door ecologisch bermbeheer, begrazingsbeheer, het beheer van natuurvriendelijke oevers en ecologisch waterbeheer.

C. Ruimtelijke inrichting met aandacht voor klimaatadaptatie.

Waterberging en vermindering van hittestress zijn uitdagingen waarop we steeds vaker moeten inspelen. De beste aanpak om wateroverlast te voorkomen bestaat daarom uit drie stappen: vasthouden, bergen en afvoeren. Groen zorgt ervoor dat niet alle neerslag hoeft te worden afgevoerd. Bomen, struiken en ander groen kunnen de temperatuur in een stad helpen verlagen door water te verdampen. Bij nieuwe aanplant en herinrichting is nadrukkelijk aandacht voor verbetering van de waterberging en vermindering van de hittestress.

4. Duidelijke kaders en normen

A. Er geldt een boomnorm

Voor de gemeente Maasdriel geldt, vergelijkbaar met andere gemeenten in het Rivierengebied, een boomnorm van 0,4 boom per inwoner binnen de bebouwde kom en 1,4 boom per inwoner in het buitengebied. Naarmate het aantal inwoners toeneemt, zullen er ook meer bomen worden geplant. Bij het aanleggen van nieuwbouwwijken zal het aantal bomen op het aantal potentiële inwoners worden afgestemd. Ook in bestaande wijken zal deze boomnorm als een streven worden gehanteerd.

B. Er geldt een groennorm.

Voor de gemeente Maasdriel wordt een groennorm vastgesteld waarbij een ondergrens wordt aangehouden van 24,4 m² per inwoner in de bebouwde kom. In het buitengebied geldt deze groennorm niet. In kernen waarbij de hoeveelheid groen sterk naar beneden afwijkt, zal gezocht worden naar manieren om dit aan te vullen op een manier die past bij de identiteit van de kern. Bij nieuwe projecten wordt gestreefd naar verdere vergroening, met ongeveer 30m² groen per inwoner.

C. Bewonersparticipatie wordt gestimuleerd.

De gemeente bepaalt bij haar eigen projecten in de fysieke leefomgeving op welke manier en tot op welke hoogte bewoners kunnen meedenken, beslissen en meedoen. De gemeente is ontvankelijk voor verzoeken en aanvragen van inwoners en bedrijven om groen te adopteren of met een eigen bijdrage tot een hoger onderhoudsniveau te tillen. Hierbij worden duidelijke afspraken gemaakt over de toekomstbestendigheid, de verantwoordelijkheid en het eigenaarschap van het project. Het subsidietraject voor groenprojecten wordt hierbij praktisch ingericht.

D. De gemeente houdt de regie bij groene aankleding in projectontwikkeling.

Binnen heldere kaders stellen de projectontwikkelaar en de gemeente in goed overleg een beplantingsplan op bij herinrichtingsprojecten of bij nieuwbouw. De kaders betreffen het aantal bomen en de oppervlakte van beplanting, het sortiment en de functie van het groen.

DEELVISIE GROEN EN BOMEN MAASDRIEL

**Bomen en groen vormen een
groenstructuur van betekenis in
Maasdriel**

Groen en bomen vormt een passende aankleding
voor de publieke functies in de openbare ruimte

Groen is een belangrijk onderdeel van onze
leefomgeving, daarover bestaat geen twiifel. In
deze deelvisie wordt de betekenis van groen
vastgelegd. Deze deelvisie vertalen we vervolgens
in concrete doelstellingen.

Groen als onderdeel van de fysieke ruimte
In de gemeente Maasdriel zijn ruimtelijke functies
als wonen, werken, maatschappelijke functies,
mobiliteit, natuur en recreatie ingebed in een
groene omgeving. Samen vormen deze elementen
de fysieke leefomgeving waarbij gestreefd wordt
naar samenhang en afstemming.

De betekenis van groen
De bomen en de beplanting zorgen voor de
groene aankleding waardoor een prettig
leefklimaat ontstaat met sfeer en uitstraling. Uit
diverse onderzoeken¹ blijkt dat het hier niet bij
blijft. Zo draagt groen bij aan een betere
gezondheid, hoger welzijn en sociale cohesie.
Groen vermindert de kans op wateroverlast, zorgt
voor verkoeling in de zomer. Tot slot trekt groen
bedrijven aan en zorgt voor een
waardevermeerdering van onroerend goed.

Wat en waar

Op de kaart hiernaast zijn enkele
voorbeeldlocaties aangegeven waar het van
belang is dat er aan de doelstellingen wordt
gewerkt.

